

Het kasteel van Aigermont, en d'omleggende landstreeken in de heerlykheit van Nederkan, nevens de stad Maastricht

François Halma

bron

François Halma, *Het kasteel van Aigermont, en d'omleggende landstreeken in de heerlykheit van Nederkan, nevens de stad Maastricht*. François Halma, Leeuwarden 1715

Zie voor verantwoording: http://www.dbnl.org/tekst/halm002kast01_01/colofon.php

© 2017 dbnl

Aan zyne excellentie den heere Daniel Wolf, Baron van Dopff, heere van Aigermont, Nederkan, Ruyff, en Eben; generaal van de dragonders en cavallerie van den staat; veldt-marschalk-luitenant van Zyne Keizerlyke Majesteit; quartier-meester generaal van de armeen van den staat der vereenigde Nederlanden; chevallier van d'ordre der generosite van Zyne Koningklyke Majesteit van Pruysen; kolonel van een regiment dragonders, en gouverneur van Maastricht.

'k WYde U eerbiedig myn gezangen,
Doorluchte Veldtheer van den Staat;
De zanglust heeft myn Nimf bevangen,
Waar door zy deeze toonen slaat:

IV

De toonen om eerst af te maalen
Uw heerlyk Lusthuis Aigermont;
Dat wy in Nederkan zien praalen,
Betoovrend voor 't gezicht in 't rondt.
Myn lust strekte om hier uit te beelden,
In Dichters taale, uw Landtpaleis,
Met zangen die uwe ooren streelden,
In poging, schoon niet naar vereisch.
Dan wilde ik myn gezang ook mengen
Met uw' Veldtheerelyken lof,
Om uwe kruin een krans te strengelen,
Die paste voor den naam van Dopff.
De schoone Maasstadt, uw bestiering,
Heldthafte Landtvoogt, aanbetrouwte,
Wilde ik, doorvlochten met verzieling,
Ook schetzen hoe zy wordt beschouwt.
Verdichtzels zyn de pronksieraaden
Der wereldtlyke Poëzy,
Van Veldtgodinnen en Najaden,
Naar Nazoos schoone schildery.

Dit 's d'eige landttaal der Poëeten,
Naar regels die de kunst begrypt;
Dies moet men Fabelkunde weeten,
Als Poëzy het oordeel slypt.
Laat uwe heusheit my verschoonen,
Beroemde Krygsheldt, als ik dwaal;
Of daar myn Nimf geen lauwrekroonen
Vlecht naar uw groote zegepraal:
Vlecht naar vereisch der heldtbedryven,
Door uwe dappre vuist verricht;
(Om Neêrlands Staatsbelang te styven)
En krygstrofeen, in 't veldt gesticht.
Mogt myne pen dit eens ontvouwen,
Naar 't licht van uwe kundigheid,
O Landtvoogdt! wat gaf dit beschouwen
Onsterflyke eere aan uw beleit!
Maar 'k mogte uw zedigheit dan quetzen:
Dies prangde ik my in dit gezang,
Om maar in 't algemeen te schetzen
Den plantgrondt uwer zegestang.

Doch slaat myn vier wat sterk aan 't blaaken,
Daar 't Rome en zynen Godtsdienst raakt;
Wie kan dien yver in my wraaken,
Die weet hoe 't Roomsche strafvier blaakt?
Die Rome kent en 't bloetvergieten,
Waar mede 't zich zoo vuyl bekladt,
(Dat Godt en menschen moet verdrieten)
En 't geene ik zag in uwe Stadt?
Maar om de schoonheit af te maalen
Der Dichtkunde, en haar groote kracht,
Wordt zy, als voor Apolloos stralen,
Hier mede op 't schoutoneel gebragt.
Zy blinkt hier in een Redevoering,
Die eertydts klonk in 't hooge Koor
Der Amstelstadt; wier zagte roering,
In Roomsche taal, streelde elks gehoor.
Myn Zoon ontvoude deze Rede,
Door zyne veder hier vertaalt,
Opdat zy myn gezicht voldeedde,
Hoe hoog de kunst wierde opgehaalt.

VII

Ik voege haar by myn Gezangen,
Manhafte Heyrvoogdt, die den lof
Van 't Lusthuis Aigermont vervangen,
Door tweelingschap van beider stof.
Hier prykt de Dichtkunst in haar waarde,
Als haare toon de ziel verrukt,
En boven deze zichtbaare aarde
Verheft; als d'aardsche last haar drukt.
Doch schoon de Rede schynt doorweeven
Met stof die 't Schoolbestier betreft;
Zoo kan zy echter 't denkbeeldt geeven,
Hoe Febus kunst moet zyn beseft.
Hier zietmen Koningen verschynen,
En Vorsten; Queekers van de kunst,
Waar voor de laster moet verdwynen
Der schenderen dier hemelgunst.
Dit noopte my om 't stuk te voegen
By myne zangen, U gewydt:
't Zal uwen grooten geest genoegten,
In 't slyten van een' korten tydt.

VIII

Ontfang het dan met myn gedichten,
In uwe hoede en veiligheid,
Als blyken myner eerbiedtspligten,
Door myne Zangheldin bereidt,
Doorluchte Veldtheer, om uw daaden
Te kroonen met uw lauwrebladen.

Uwe hoog-edelheits

onderdanige, gehoorzame, en volvaardigste dienaar

François Halma.

Leeuwarden den 20. van Grasmaandt, 1715.

**Pligtrede aan de wel edele, hoogachtbaare heeren, hooftschout,
burgermeesteren, schepenen en raaden (van de Brabantsche zyde)
der stadt Maastricht.**

VERgun myn Zangeres, ô Edele Achtbaarheden,
Dat zy een korte poos, met alle eerbiedigheid,
In uwe Raadtzaal kooft met haare toonen treden,
En lauwerkranssen voor uw Landtvoogdts kruin bereidt.
't Verrukkend *Aigermont*, een Tempe om 't hart te streelen,
In uwe Landstreek, en een Lusthof van vermaak,
Laat ik met zyn geboomte eerst hier voor d'oogen speelen,
En 't omgelegen landt, in Febus godenspraak.
Dan treede ik verder, om de daaden af te maalen,
En krygsbedryven van den dappren Veldtheer Dopff;
Waar uit men zyn verdienste en heldendeugd ziet stralen;
Wier onbezwalkte glans blaakt aan het starrenhof.

't Is uwen Stedevoogdt, vermaart door oorlogsstukken
 In Mavors bloedig veldt, verheerlykt door de Faam;
 Den Heldt, door wien gy u uit 's vyandts klaau zaagt rukken,
 Dien myn gezang vertoont, tot lof van zynen naam.
 Door zooveel heusheit in uw stadtsbezoek ontfangen,
 Wel Edele Achtbaarheên, vonde ik my zelfs belust,
 Om dat van uwe Stadt te melden in myn zangen,
 't Geen my, als 't heughelykst en heerlykst, was bewust.
 Ik schets den Maasstroom af, daar hy bespoelt uw vesten,
 En 't schoon Gezicht rontom der landen in 't verschiet;
 't Zy datmen Zuidtwaarts gluurt, ten Oosten, of ten Westen,
 Of naar den Noorderkant, zoo verre als d'oogstraal ziet.
 't Aanzienlyk Raadthuis, trots uit zynen grondt verheven,
 Als 't Roomsche Kapitoel, voor uw Vergadering,
 Wordt voor een klein gedeelte in mynen zang beschreven,
 Zoo aan den buitenkant, als in den binnenkring.
 Dan meldt ook myne Nimf iets van uw groote Kerken,
 Zoo aan den Christennaame, als Outaardienst gewydt:
 Zy streeft uw straaten door, om alles aan te merken,
 Doch vindt dat zy daar in zich niet ten halven quyt.
 Op uwe Merktplaats slaat zy, door 't gedrang, aan 't dwaalen,
 En raakt als buiten rooi in d'orde van 't gezang:
 Dies zoekt zy uit de Stadt verademing te haalen,
 Maar deze zoete lucht geniet zy daar niet lang.
 Sint Pieters Sterkte en Berg most van haar zyn bekeken,
 Niewsgierigheid dreef haar naar die Spelonken heen;
 Dies most zy, naar onthoudt, van d'akeligheit spreken,
 Die voor haare oogen hier by 't fakkellicht verscheen.

Ook kon zy 't Klooster van Slavanten niet vergeeten,
 Op 't hangen van den Berg vermaakelyk gesticht;
 Om 't geen zy daar ontmoette in 't zingen uit te meeten,
 Waar toe de heusheit des Prioors haar heeft verpligt.
 Maar, EDELE ACHTBAARHEEN, terwyl ik in uw wallen
 De Kerkvergadering bywoonde, voor een jaar,
 Is stip de staatiedag der Omdragt voorgevallen
 Des heiligen Servaas, geviert met plegtgebaar.
 Ik was beschouwer van die Roomsche Tempelzeden,
 Gelyk ik in 't Gezang bekort hebbe aangeroert;
 Waar by noch *Dolmans* quam, vervreemt van 't licht der reden,
 Als toonende in zyn Schrift dat hy was dol vervoert:
 Vervoert, om schaamteloos de Ketterstraf te staaven
 Van Sint Dominikus, dien helschen Stookebrandt:
 Dies vond ik my genoopt om wat van 't spoor te draaven,
 Daar hy had opentlyk de moordtbanier geplant.
 Heb ik 't Roomsche Babylon wat heftiglyk besprongen,
 Waar door den valschen dienst van MAUZZIM wordt ontdekt:
 Dat Dolle wangebroet heeft my zulks afgewrongen,
 't Geen slechts tot moordtlust der Parysche Bruiloft strekt.
 Wien noemtmen Kettters, om hun levenslicht te dooven?
 Wien doemtmen om de leer van heiligschendery?
 Wien past den laster van Godts heerlykheit te rooven?
 Wien, dat hy waardt den haat van Godt en menschen zy?
 Zyn wy het, dien men durft vermetelyk betichten
 Met deze gruwelen, en daarom waardt die straf?
 Zyn wy dan zulken, die den afgodtsdienst verrichten,
 Den Kalverdienst, dien Godt aan Isrel nooit vergaf?

XII

Wy, die den waaren Godt alleen godtsdienstig eeren?
Wy, die ons heil alleen verwachten door het Kruis,
En 't Offerbloet van hem, dienwe als den Heer der Heeren
Aanbidden, en het Hoofdt van zyn geheiligt Huis?
Zyn wy de Kettters, die, om minder straf te draagen,
Jong moeten uit den kreits der wereltd zyn gevaagt?
Wien moet die Dolle taal geen schrik in 't harte aanjaagen,
In wien de minste straal van liefde is opgedaagt?
Maar dit hiet liefdewerk ons met de dootd te straffen,
Ja 't is een Godtsdienstpligt, naar Christus heeft voorzegt,
In waan: maar zeker 't is den Helhondt na te blaffen,
Die 't Goddelyk gebodt zoo valsch heeft uitgelegt.
Hy hiet van 's wereltds wieg te zyn een Menschenmoorder:
Wie draagt nu 't naaste aan hem zyn eigen beeltd en merk?
Is 't niet Dominikus, die Wereltds rustverstoorder,
Met zyn bloetdorstig Rot, tot steun der Roomsche kerk?
Ontslot gy d'oogen eens, gewaande Katholyken,
En staarde aandachtig op dit groote rechtsgeding;
Of hier een sterfelyk mensch kan zulk een vonnis stryken,
En 't stuk beslechten door den wereltdlyken kling?
Gewis gy vielt ons toe, door 't lezen der Orakelen,
En doemde Romens wyze en menschenmoordery.
Maar och! gy zyt geboeit in vastgesmeede schakelen,
Van Romens bygeloof en snoode dwinglandy!
Zegt, waarom wilt gy niet naar 't Hooft der Kerke luisteren,
(Roepe ik voor 't laatste u toe) maar hoort een vreemde stem?
Zegt, waarom laatge u aan een menschenleering kluisteren,
Zoodat Godts heilig Woordt op u heeft vat noch klem?

XIII

Godt koome door zyn licht in uwe harten schynen!
De Geest der waarheit leere u zynen zin verstaan!
Dan zal 't vooroordeel haast uit uwen geest verdwynen,
En zultge alleen tot Godt door Jesus kruisbloet gaan.
Dan zult gy, nevens ons, bloetdorstigheid verfoeijen,
En rustig wraaken 't geen de Dolheit daar van leert:
Ja zelfs als Cederen in 's Heeren voorhof groeijen,
Als, van den Afgodt, tot den waaren Godt bekeert.

Vergeeft dees' tusschenrede, ô Edele Achtbaarheden;
Het Roomsche Bygeloof, gezien in uwe Stadt,
Ontstak in my dien gloet; doch meest des Monniksreden,
In zyne* *Onfeilbaarheid der Roomsche Kerk* bevat.
Ontfangt in uwe gunst myn Landt- en Stadtsgedichten,
Gelykze onmiddelaar hier t' zamen zyn gevoegt:
Ontfangt myn flaauwe schets van uwe Stroomgezichten,
Waar van 't herdenken my noch dagelyks genoegt.
Ontfangt de Rede, daar de kracht in wordt ontsloten
Der Dichtkunde, en hoezeer haare achtung gelden moet;
Als in den top geroemt door d'allergrootste Grooten,
Van wien zy is geviert, beschermt, en aangevoedt.
Met deze Rede steeg myn Zoon op hooger trappen
In Ballas oeffenschool, waar op hy verder ryst,
Om door te dringen tot de hoogste wetenschappen,
De kennis die den mensch naar 't Opperwezen wyst:
Naar Godt het Hoogste goedt, om in hem 't heil te vinden,
Dat nimmer sterveling op aarde heeft bevat;
Opdatwe ons door geloof en liefde aan hem verbinden,
Van wien wy zyn door 't quadt en misdryf afgespat.

* *De tytel van dat kettersch boek.*

XIV

Ontfangt dit Tweelingschap, door zyne stof verbonden,
Als wiens verandering de lezenslust ontsteekt;
Naardien in beide wordt met zekerheit ontwonden
't Geen heughelyk vermaakt, en nutte leering queekt.
Ontfangt de Drukken die u worden toegezonden,
Met allen eerbiedt voor uw lofflyk Stadtsbestier;
De naam uws Stedevoogdts wordt aan het hoofd gevonden,
Wiens kruin gy ziet versiert met blinkende lauwrier.
Hy leeve Nestors tydt, om voor uw heil te leeven!
Leef alle lang in vreê, Maastrichtsche Burgerraadt!
Nooit moge een wisselval uw welvaart tegenstreeven!
Godts hoede dekke uw Stadt, dien Sleutel van den Staat!
Zyn waarheit breeke door met kracht in uwe muuren!
De vrede moge altoos in Sions vesten duuren!

Zoo wenscht van harte,

Uwe edele hoog-achtbaarhedens,

ootmoedige en onderdanige dienaar,

François Halma.

Leeuwarden, den 24. van Grasmaandt, 1715.

Berecht aan den lezer.

DA de gelegenheit menigwerf de verwekster is der menschelyke bedryven, bevindt elk in zynen levensloop, wanneer hy'er zynen aandacht toe inspant. Nimmer dachte ik dat d'inhoudt dezer Zangen my tot een onderwerp der Dichtkunde zoude gestrekt, of ik zelf ooit de Landstreeken gezien hebben, wier toestand en gezichten ik in myne vaerzen afschetze. Zoo luttel is de mensch verzekert van het geene hem in het toekomende, die ondoordringelyke schuilhoek voor onzen geest, zal wedervaaren; of tot welke uitwerkzelen hy, hoedanig een opzet hy ook neeme, zal overslaan: een onfeilbaar bewys onzer afhankelijkheit, zoo in ons wezen, als in onze werkingen, van eene hooger Oorzaak, die de werkzaamheit in ons verwekt, bestiert, en bepaalt; zoodat wy, naar 't woordt van den grooten Kruisgezant Paulus, *in*, of *door Godt leeven, ons bewegen, en zyn*; Handel. XVII. vs. 28.

Doch hier door verstaan wy alleen de wezentlyke daaden, en geenzins de ondaaden, gemeenlyk zonden, of misdryven geheten; als die eigentlyk geene wezentlyke bedryven, maar gebreken in goede werkingen zyn, en overzulks geene wezentlyke Oorzaak kunnen hebben, maar alleen uit onze nietwezigheit ontstaan; dat is, dat het *niet*, het geen onze wezentlykheit voorging, ons altoos in ons zyn, en in onze bedryven verzelt en aankleeft, en van ons, als schepzelen in den tydt voortgekomen, onafscheidbaar is; daar het opzicht van onze veranderinge tot het quaaide alleen uit ontspruit. Want naardien Godt alleen wezentlyk *is*, en een nootzakelyk bestaan heeft, zoo kan van hem niet dan het geene wezentlyk is, of een wezentlyk bestaan heeft, voortkomen en veroorzaakt worden; waar uit nootzakelyk volgt, dat, schoon Godt, als Schepper en Onderhouder van alles dat buiten hem is, en door zynen wille bestaat, alle bewegingen en werkzaamheit in de schepzelen verwekt, hy echter geen oorzaak is, noch kan zyn, van 't gebrek in die beweeginge, als dat maar een mangel van volmaaktheit is in de daadt, en eene derving der volkome wezentlykheit; welke derving, om eigentlyk te spreken, nimmer (als een *nietwezen* zynde) wezentlyk kan veroorzaakt worden, en overzulks Godt tot eenen Stichter hebben. Maar dus worden wy ongevoelig in d'overnatuurkundige bespiegelingen wechgesleept, die wy, als buiten ons bestek en oogwit, dan hier mede plotzeling afbreeken, om eenige nader openinge omtrent den oorsprongk van het volgende Dichtstuk te geeven; zommige berispingen, die'er tegen kunnen worden ingebracht, te beantwoorden; en iets nader omtrent den zandtgrondt der

Roomsche Kerke (haar ge waant Oppergezagh) te ontdekken; waar mede haar prachtig gevelgebouw van Onfeilbaarheid, en wraakbaare vermetelheit van Heerschappye, over de zielen en lichaamen der menschen, moet bezwyken en ter aarde storten.

Om van het eerste te beginnen; 't jongstleden jaar te Maastricht, als Afgezondene onzer Walsche Kerke, op de kerkelyke Zamening daar ter Stede aangekomen, vondt en zag ik daar zooveel veranderinge, in de gelegenheit der Landstreeke en Stadt, dat ik my als in eene andere wereldt bevondt, en my naauwelyks in de beschouwinge van alles, zoo binnen als buiten, kon verzadigen. Hier quam by de ongemeene heusheit en vriendschap, die my van veele geachte Heeren, zoo wereldtlyke als kerkelyke, wierdt betoont; waar in voornamentlyk die van zyne Excellentie, den Heere Generaal en Landtvoogdt Dopff, voor my, en voor het meerder gedeelte onzer Kerkelyke Broederschap, uitmuntte en gedenkwaardig bleef; vooral wanneer my, nevens veele andere leden der Kerkvergaderinge, d'eere gebeurde, van op zyn vermaakelyk, ja verrukkend Lusthuis Aigermont, door zyn Hoog Edt. onthaalt, en alles aangewezen te worden, 't geen daar in 't ronde als betoverend voor d'oogen speelt. Dit nu, nevens veele andere gunstige omstandigheden, noopte my, onder d'aanmaninge van veele goede vrienden, om van dit oog- en hartstreelend Voorwerp, nevens alle andere die my schilderachtig voorquamen, een stuk op heldentoonen te zetten; dat ik voor myne afreize beloofde, en waar uit dan het volgende, zoo gaaf of gebrekkelyk als het zy, geboren is.

Door veele toevallen en beletzelen is dit papiere kindt meer dan van eene volle dragt; naar dien 'er thans omtrent 12 maanden zyn verlopen, dat het, hoewel maar in zyn eerste beginsel, ontfangen is. Hoe het nu van 't Gemeen, hoe van Momus en zynen aanhang zal woorden aangezien, wachte ik rustig af: elk, by wien heusheit en beleeftheit heerscht, verschoone myne misgrepen, naardien alle menschelyke werken, wegens hunne feilen hier of daar, ontschuldiging vereischen; doch zy, die, van de menschelykheit ontaardt, hier in niet dan stoffe voor hunne hekelzucht zoeken, dien vergeeven wy zulks, met betuiginge, dat my hunnen wrevel niet zal deeren, wanneer ik slechts eenige goedtkenninge van onzydigen, en vooral die van zyne Excellentie, van de hooge Regeeringe der Stadt Maastricht, en der geëerde Vrienden aldaar, voor wien het eigentlyk is opgesteld, behaale.

De plaat van 't Kasteel en de Gezichten van Aigermont, die den Heere Generaal in eigendom behoort, was my een spoorslag om'er ook eene van de Stadt, en St. Pieters Berg van binnen, op gelyke form, te laten snyden; die van de Stadt, naar 't beste voorbeeldt dat ik'er van kon vinden; hoewel niet verkozen aan den besten gezichtstant, noch het denkbeeldt voldoende, dat ik'er, door naaukeurige begluringen van veele zyden, my van hebbe ingedrukt; en die van den Berg, naar de vertoninge in Brouwns reize, hoewel gebrekkelyk aan de waarheit, alzoo het daglicht daar overal van boven

in straalt en flikkert, even als in een luchtig Kerkgebouw; daar echter niet het minste blikje van hemellicht in den ganschen Berg gezien, maar alles door toorts- en fakkellicht daar in ontdekt en beschouwt wordt; gelyk wy zulks in ons Gezang, en vervolgens in de Print hebben verbeeldt, dat, als naar waarheit, zekerlyk tot voldoeninge der nieuwsgierigen zal kunnen strekken.

Onderwyle vindtmen in dit ons Dichtstuk verscheide veranderingen van stoffe, naar de verschillende voorwerpen die ons zyn ontmoet, en wy'er vervolgens in geschetst hebben. Ik zegge in geschetst; want indien men hier van eene uitvoerige schilderye had willen maaken, met sierlyk bywerk, en alle diepzelen en hoogzelen, naar behoorlyke houdinge en evenredigheit der kunst; waar had my zulks niet heene gevoert? en wien lustte zulk eene lezinge? Eene onnatuurlyke, en, uit dien hoofde, veelzins onverstaanbaare taale, wegens haare ongewoonheit, hebben wy hier niet gebruykt, als die wy geerne den hoogvliegenden Adelaaren overlaaten; echter poogden wy ons ook van al te platte, en alleen voor on dicht gepaste spreekwyzen, naar mogelykheit, te wachten; als wel bewust, dat de Poëtische taal zelve die der Redenaaren in hoogdraventheit, met bewaringe slechts van klaarheit en zuiverheit, uit haaren aart overtreft. Wil iemant ook wraaken, dat hier somtydts Verdichtzels, en vervolgens weder Godtsdienstige stoffen in voorkomen, die weete, dat zy geenzins zoo na by den anderen zyn geplaatst, datze, als in eenen mengelklomp, door elkanderen zweeven; het geen alleen, naar de zuiverste bepalingen der Dichtkunde, in zommige losse en dartele geesten, wordt afgekeurt: Poëzy zonder toiselen, is als een dor geraamte, maar ook met te veel opquikkingen en sieraaden, een lichaam zonder ziel, ja daar het lichaam zelf in, onder de veelvuldige windzelen der leenspeuken, en oneigentlyke bewoordingen, als verloren wordt.

Doch grooter inspraak hebbe ik van de Roomschegezinden, en, onder ons, van de Laodiceërs te wachten, die voor gematigden in 't oordeel willende doorgaan, inderdaadt noch heet, noch kout zyn, en zich Sions belang en breuke luttel aantrekken; die mogelyk my zullen uitkryten, omdat ik Rome met zynen Kerkdienst te streng met myne penne geessele, en zommige geloofsgeschillen hier ontydig en ongevoegzaam inlasse Ondertusschen, gelyk ik deze berispinge wel verwachtte, zoo meene ik ook dat ze geen steek kan houden, vooral by de geenen, wien hier omtrent d'omstandigheden der voorvallen, nevens my, bekend zyn, en wat 'er in myn verblyf te Maastricht en Aken, voornamentlyk ter eerster Stede, gebeurt is. Voorwaar het gedrochtelykst boek, dat immer uit eene verwate penne vloeide, van den schaamteloosten en bloetdorstigsten Dominikaner Predikmonnik, *J. Dolmans*, (hoe wonderlyk past dien naam op dat Moordtgedrocht!) waar in onbezwagtelt Romens onmenschelyke wreedtheit, op 't voetspoor van zynen Heidenschen Voorzaat, in het dooden der onnozele Christenen, nu, gelyk toen, voor verdoemelyke kettters gehouden; alleen omdat zy hun geweeten niet wilden, of willen bevleken met den Roomschen Altaardienst, en hunne toestemminge den verderen zwarm zyner dolingen weigeren; voorwaar dat heilloos boek, zeggen wy, waar in het verfoeijelyk kettermoorden opentlyk, met twintig bedriegreden, wordt beweert en gestaaft, heeft my als gedwon-

gen hier van iets in myne gezangen aan te haalen, naardien het luttel dagen voor myn vertrek in 't licht quam, en ik met de hoogste verontwaardiging en verfoeiing daar in zag, dat zelf de Dominikaansche Moordery, voor een geoorloft, heilig, verdienstig, Gode welbehaaglyk, en voor de gewaande ketteren zelfs, allerheilzaamst werk wierdt voorgestaan; ten vollen tot bevestiging van de woorden des Heilants strekkende; dat, als de Vervolgers zyne leerlingen en aanhangers zouden *dooden, zy dan zouden meenen Gode eenen dienst te doen*; en zeker deze voorspelling, van 't Hoofdten Heere der Kerke, is van niet weinig nadruk, om den gematigden Roomschegezinden ten minsten een sterk vooroordeel, tegens hunne moordersche en vervolgende Kerke, in te boezemen; benevens voort alles dat 'er van den bloetdorst des Antichrists in de goddelyke Openbaringe wordt getuigt.

Maar, wat baat ons het zintwisten met Rome, dat op zyne Onfeilbaarheid roemt en steunt; en, nadat het kans noch middel zag, om zyne gedrochtelyke leerstukken langer tegens ons te beweerden, en staande te houden, eindelyk hier toe, als tot zyn laatste plegtanker, zynen toevlucht heeft genomen? zoodat, of wy schoon wiskunstig, en zoo klaar als 't middaglicht bewyzen, dat de Leeringen, die ons van zyne gemeenschap scheiden, valsch, onchristelyk, en tegen 't licht der reden, zoowel als der goddelyke Openbaringe lynrecht strydig zyn, wy hier niets mede kunnen winnen; als, zonder naar Schrift of reden te luisteren, onverzettelyk by dezen bedrieglyken grondregel blyvende; *De waare kerk is onfeilbaar en kan niet dwaalen; De Roomsche Kerk is de waare kerk: Derhalven, enz.* Maar wie ziet niet, dat hier tot een grondvest, van alle geloof en zekerheit, wordt gesteld, het geene in geschil, en wel hoofzakelyk in geschil staat? Want men bewyze, men overreede ons eens, met eenige blykbaare redeneering, en betooginge uit Godts Woordt afgeleidt, dat de hedendaagsche Roomsche Kerk de waare, en geene afvallige kerk is, die haar eerste beginsel, 't geloof door Paulus en Petrus haar verkondigt, en van den eersten haar schriftelyk voorgesteld, heeft bewaart; en, daar beneven, dat zy, boven alle Kerken der wereldd, die zoowel als zy door d'Apostelen zyn gesticht, alleen dit voorrecht van onfeilbaarheid hebbe. Haaltmen dit hoofsteunsel uit het XVIII. Hoofst. van Mattheus Evangelie: *Gy zyt Petrus, en op dezen Petra zal ik myne Kerke stichten, en de poorten der hellen zullen haar niet overweldigen*; en zegt men'er by, dat Petrus de Kerke te Rome gevestigd, en als Bisschop bestiert heeft; en dat overzulks deeze belofte alleen aan zyre Kerke, en aan geene andere, kan zyn gedaan:

Zoo vraagen wy, vooreerst, den voorstanderen der R. Kerke, of zy niet zien, en niet handtastelyk voelen, dat zy, met dus te redeneeren, de gansche zaak, van 't Oppergezagh hunner Kerke, zelf boven de H. Schrift, overgeeven; naardien zy deeze Kerk en haar gezagh eerst uit de H. Schrift haalen, en bevestigen? Want hoe, en waar uit weeten deze Heeren dat 'er eene Kerk (men weet wat dit woordt betekent) in de wereldd, en dat deeze Kerk de Roomsche is, met deze bevoorrechte van den Hemel vereert, dat zy de Meestersche over alle anderen, en in haare leeringen en

uitspraaken onfeilbaar is? Zegtmen dat het blykt uit de bygebragte plaats (om andere van minder belang in deze zaak, korthheitshalven, voorby te gaan) zoo blyft het boven gestelde besluit in zyne volle kracht; waar uit verder onbetwistbaar moet volgen; dat het gezagh der H. Schrift by ons eerder moet bekend zyn, en meerder gelden, dan dat der Kerke, volgens dien zekeren grondregel, dat alle gezagh, waar op bewezen wordt dat een ander steunt, of waar van een ander wordt ontleent, hooger en aanzienlyker is, dan 't geen 'er op gesticht of gevestigd wordt; even gelyk 't gezagh der Goddelyke Wet is boven dat der wereldtlyke Overigheden en Wethouderen, wier gezagh alleen hier op rust, en waar van zy alleen bewaarders, beschermers, en uitvoerders zyn; hier uit volgt nu onwederspreekelyk, dat, indien wy uit de H. Schrift 't gezagh der Kerke zelf ontleenen en bewyzen, wy ook nootzaakelyk aan dien onfeilbaaren toetssteen moeten beproeven, welke de waare en zuivere Kerke zy, naardien 'er veele in de wereldt zich dien naam, met immers zooveel recht als de Roomsche, aanmatigen; als de Grieksche, d'Armenische, de Russische; enz. en waarom ook niet de Hervormde in 't algemeen genomen, zonder haare verdeeling aangemerkt in besondere Gezintheden? dat het lot der R. Kerke, schoon uiterlyk niet gescheurt, zoo zeer als van deze laatste is.

Verder, hoe is 't mogelyk dat 'er eenige redelyke menschen in de wereldt zyn, die, in alle d'onzekerheden en 't verwart geroep der Christenen, in hunne verscheide verdeeltheden; *hier is des Heeren Tempel; hier is de waare Kerk, enz.* den rechten toetssteen niet zouden in de handt neemen, die voor hen gereedt, en van een onfeilbaar gebruik is; de H. Schrift, tot wiens onderzoek wy door den Heere Jesus worden gewezen; en die ons, als den zekeren regel van ons gelove en leven, van d'Apostolische Grondtvesters en Stichters der Kerke ten hoogsten geroemt en aangeprezen wordt? Want, voorwaar, zal men in deze groote strydigheit, in dit stuk van 't uiterste gewigte, alleen naar een ingekankert vooroordeel, omtrent de benaminge van *Katholyke Kerke*, te werk gaan, en de Roomsche Kerk in haar eige zaake, door haar zelfs getuigenis gelooven, zonder iemand anders hier over te willen hooren, of eenig bewys uit Godts orakelen te laten gelden? Ik bekenne dat dit de vaste Roomsche grondregel is; dien de Voorstanders hun volk altoos voorhouden en instampen, vooral in deze latere tyden, om voort alle zintwistingen met d'andersgezinden af te snyden; doch dien men niet anders dan voor eene listige vondt en kunstgreep, om d' onervare menigte aan hun snoer, en in hunne slaafsche boeijen te houden, hebbe aan te zien. Want, noch eens, moet men d' Onfeilbaarheid der Roomsche Kerke gelooven, alleen omdat zy zelve getuigt en verzekert dat dit haar voorrecht is, schoon haar dit van niet weinige andersgevoelenden op 't hevigst betwist, en ontzegt wordt? Moetmen gelooven dat de Roomsche Kerk onfeilbaar, en vry van alle doolingen is, terwyl 'er d'Afgodery in heerscht, en eenen Godt in wordt gediend die nergens in de Godtspraaken, dan in die van Daniel, als den Godt *Mauzzim* (die met oneindinge schatten van gout en zilver wordt gediend en vereert) te vinden is, al weder op haar eigen woordt en bevesti-

ging? Moetmen op dien grondt de Roomsche Kerk voor Godts waare erfdeel, voor Christus echte Bruidt en lichaam houden; daar men baarblykelyk ziet dat zy Godts wetten, door den vervloekten Beeldendienst, verscheurt en vertreedt, en zelfs dit gebodt, door eene allerstoutste heiligschenderye, uit Godts ontzaghaare en heilige Wet, op Sinaï voor d'ooren van gansch Israël afgekondigt, in haare gemeene Kerk- en Godtsvruchtboeken heeft uitgemonstert, en te niet gedaan; opdat de jeugd en gemeente, door vergelykinge van haaren dagelykschen dienst, met deze nadrukkelyke woorden, niet tot inkeer, en afschrik zouden gebragt worden? Is zy d' echte Bruidt en 't lichaam des Heilants, wiens boelaadje met afgestorvene Heiligen, ('t zy dan waare of valsche) Engelen, en Beelden openbaar is; en vooral met des Heeren verstorve en allerzaligste Moeder, die men stoutelyk in de grootste Ampten van haaren Zoone indringt, en, op eene meer dan Heidensche wyze, als eene Godesse, als de Koninginne des Hemels, zekerlyk in plaatze van Juno erkent, eert en aanbidt? Wat helpt het derhalven te roepen van onfeilbaarheid, daar de feilen en dwalingen zoo blyk- en tastbaar zyn, datmen op 't gezichte van den Roomschen Kerkdienst in 't harte moet yzen en schrikken; daar ik, door ondervindinge, met zekerheit van spreken en getuigen kan. Zouden wy nu voortgaan om de Roomsche Kerke in haare natuurlyke, doch teffens afschuwelyke gedaante te vertoonen, en 'er telkens dit besluit tegens toe te trekken, *dat woorden en betuigingen tegens blykbaare bewyzen niet gelden*, zoo zoude ons deze zintwisting, in dit Berecht, te ver heene voeren: overzulks scheiden wy 'er hier mede af; doch konden ons wel, na het voleinden van ons *Geographisch Woordenboek over de H. Schrift*, dat ten einde schiet; en de vertalinge der *Christelyke Zedekunst* van den Heere *B. Pictet*, Hoogleeraar en Predikant te Genève, die mede vry ver is gevordert, over deze stoffe, en alle verdere geschillen met de Roomsche Kerke, eens volkomen verledigen en inlaaten; indien onze levensdraadt zoo lange wordt gerekt, en onze krachten, by 't klimmen der jaaren, niet te veel afneemen; waar omtrent wy ons geheel Godts albestierenden wille onderwerpen; en sluiten nu met eenen hartelyken wensch;

*Dat Godt de dampen eens der Roomsche Kerk verdryve,
 Waar door zy is verblindt, en 't padt des levens derft;
 En zyne Kerk getrou by 's Heeren waarheit blyve,
 Die zy heeft als haar' schat by Testament geërf.
 De Waarheit zal bestaan tot in alle eeuwigheden,
 Hoezeer haar vyandin, de Valsheit, raast en woedt:
 De magt der wereldt mag haar voor een wyl vertreeden,
 Godt, die haar Schutsheer is, verleent haar kracht en moedt,
 Of schoon de Dolheit tiert met uitgelaate zinnen,
 Om haar met taai gedult en lyden t'overwinnen.*

t.o. XX

Het kasteel van Aigermont, en d'omleggende Landstreeken in de Heerlykheit van Nederkan, in heldendicht afgeschetst.

HOe zal myn Zangheldin, met zingenslust bevangen,
 Om 't heerlyk Landtkasteel te schetzen in haar zangen,
 't Kasteel van Aigermont, zich quyten in dien pligt;
 Naardien hier alles schynt een Tempe voor 't gezicht,
 Als daar Natuur en Kunst volmaakt in 't zamenpaaren?
 Wat stof beginne ik eerst, in 't roeren myner snaaren,
 Of die van 't Lustgebouw? of die tot roem en eer
 Blinkt, als een kroonsieraadt, van zynen dappren Heer,
 Dien Mavors van den Staat, den Vryheer Dopff; wiens daaden,
 Met goude letteren op onvergankbre bladen,
 Steeds zullen schitteren gelyk de middagzon?

Dat nu myn Zangeres uit Pindus Hengstebren
 Wierd' mildelyk gelaaft, om haaren lust te boeten,
 En Neêrlandts Legerhoofd met zangen te begroeten,
 Daar hy in 't landtpaleis thans stille rust geniet,
 Hoewel hy onvermoeit uit Argus oogen ziet,
 Om voor zyn Landtvoogdye en 't Staatgebiedt te waaken!
 't Gaat wel: ik voele 't vier in mynen geest al blaaken,
 Opdat ik 't heerlyk Slot op myn papieren maal',
 En zyn Bezitters lof (die boven merk en paal
 Gereezen is in 't veldt, door groote krygsbedryven)
 Afprente in myn gedicht; terwyl de Vredeolyven

Zyn met de lauweren gestrengelt tot een krans,
 Waar uit de glori straalt, met onverwelkbren glans,
 Die in den Zevenstaat alle eeuwen door zal blinken
 Tot roem des Veldtheers, en aan bei de Poolen klinken,
 Zoo lang'er eere en trou in 't menschdom wordt gedacht.
 Want eerder wordt de dag herschapien in de nacht;
 Eer zal de Zonnekar ter Westerkimme uitrennen;
 Eer zal het Everzwyn in 't pekel zich gewennen
 Van Thetis ruimen schoot; eer zietmen dat in 't woudt
 Der visschen Grootvorst zich met zyn geblaas onthoudt,
 En al het boschgeboomte in vogelen verkeeren,
 Eer datmen hier den naam van 't Krygshoofd niet zal eeren,
 Waar voor de vyandt heeft zoo menigwerf gebeeft,
 Als dat hem reis op reis in 't veldt verwonnen heeft,
 Of zegeryk verkloekt, om zyn geweld te breeken.
 Hef aan dan, Zangheldin, de loftrumpet te steeken
 Van Maasstadts Opperhoofd, den braaven Veldtheer Dopff!

Doch voor dat gy begint te weiden in zyn' lof,
 (Die van den^a Mantuaan verdient te zyn gezongen)
 Zoo zet u neder by de kristalyne sprongen
 Van 't Lustslot Aigermont, beneden aan den voet.
 Zie hier den Zeemonarch; doch niet gelyk hy woedt
 In dollen gramschap, of de stormen stilt in 't loeien;
 Maar daar hy in de bron beschouwt het weelig groeien
 Van eindeloos geboomte, en gluurt naar 't hoog Kasteel.
 Hier klinkt en wederkaatst de stem van Filomeel,
 Die, uit de kruinen van de hooge lindeboomen,
 En haagen, ieders geest verlustigt aan de stroomen
 Van 't vloeiend kristalyn, geblaazen naar omhoog:
 Als of een Walvischtromp zyn stralen opwaarts spoog,
 Beangstigt voor Neptuin, op zynen rug gezeten,
 Die zynen drietandt voert, om 't zeegebiedt te meeten,
 In zyne rechte handt; ten blyk van 't hoog gezagh.
 Voort zietmen wat Natuur, met Kunst vereent, vermag,

a *Virgilius Maro.*

Wanneermen opwaarts staart, om keurig te beschouwen
 Het ryzend Voorwerk van dit puik der Lustgebouwen,
 Daar, door verscheidenheit, het oog zich in verdwaalt.
 't Is of Semiramis hier met haar Hoven praaft,
 Weleer in Babylon gesticht door kunst en vinding.
 Wat roemen d'Ouden van zoo trots eene onderwinding,
 Dat drie Verdiepingen van hoven achtereen
 Verscheenen in de lucht, en hingen naar beneên,
 En daarom Hangende genoemd, om groots te spreken!
 Mag dan ook Aigermont niet zynen kruin opsteeken,
 En brommen, dat het voor het Babels hof niet zwigt,
 Naardien hier van den grondt vier Hoven zyn gesticht,
 Veel schreeden boveenen; voorzien met alle schatten
 Die Flora in haar' schoot kan queeken en bevatten,
 En 't aangenaamste dat de* groote Moeder teelt.

Een andre Watersprong, die 't harte en d'oogen streelt,
 Spuit op den tweeden grondt het water op naar boven,
 Alwaar een bloemtapyt, het pronksieraadt der hoven,
 Gespreidt legt naar de kunst, weêrzyds het kristalyn.
 Hier groeit de vruchtbre stok van Muskadellewyn,
 Met Persik, Abrikoos, en Kerssen; opgebonden
 Aan wandt en latten: daar het oog in wordt verslonden,
 Wanneer de rypheit toont haar roode en geele kleur,
 En 't hart verfrist wordt door de liefelyke geur
 Van haare uitwaaseming; als Febus met zyn stralen
 Den milden hemeldau, die 's nachts op haar komt daalen,
 Als door inademing, naar zynen ooirsprongk trekt,
 En met zyn' gouden glans al 't aardtryk overdekt.

De Beelden pryken hier, by dichte Taxisnaalden,
 In 't ruime middenpadt; als of hunne oogen straalden
 Naar 't* Waterrenperk, daar de Bron haar sprongen schiet.
 Hier blyftmen onverzaadt wanneer men rontom ziet,
 En 't hoofd naar boven heft, of 't oog omlaag laat zakken.
 De wildtzang quinkeleert hier in de dichte takken,

* *D' Aarde*

* *Een Fontein, wiens kom als een Roomsche renperk is gevormt.*

Zoodat gansch Nederkan weêrklint van 't zoet geluid,
 Dat uit de dalen ryst, en aan 't gebergte stuit,
 Daar 't dan beantwoordt wordt met tegenzang; in 't queelen
 Van Leeuwkerk, Distelvink, en Cys; wier orgelkeelen,
 Gemengelt ondereen, uitgalmen 't lofgeschal,
 Op hunne wyzen, van den Schepper van 't Heelal;
 Om 's menschen wuften geest tot deezen pligt te wekken,
 En hemelwaarts zyn ziel en zinnen op te trekken
 Tot zynen Ooirsprongk, in verschulde dankbaarheid,
 Die duizent blyken geeft van magt en Majesteit,
 In 't gansche wereldtruim, door Goddelyke werken.

Maar laat ons onzen Zang naar 't voorwerp weêr beperken
 Waar toe hy is bestemt, het Slot van Aigermont,
 Daar wy gestegen zyn tot op den tweeden grondt
 Der Hoven, boveeneen gerezen met hun kruinen.
 Zoo krygtmen aan het strandt, van laage, hooger duinen,
 Daar Nereus pekelveldt bespiedt wordt van omhoog.
 Dies stygen wy ook op, om ons begeerlyk oog
 Weêr op den derden grondt in 't rondt te laten weiden.
 Door heusheit komt my zelf de Veldtheer hier geleiden,
 Terwyl ik d' eer geniet van mondeling gesprek,
 Met zyn Hoogedelheit, om, naar een vast bestek,
 De wereldt met der tydt iets smaaklyks op te dissen
 Van Krygsgevallen; die als noch geheimenissen
 Zyn voor den Zevenstaat, schoon wenschbaar voor 't gemeen.
 Doch 't staat als noch niet vry hier verder in te treên,
 Totdat* Saturnus zelf de zaaken brengt aan 't rypen.

Thans willen wy alleen verstandt en zinnen slypen,
 Om, door de dichtpen, 't Slot te schetzen voor 't gezicht:
 Dan noch iets, in 't ontwerp, van 't geen 'er is verricht
 Door 's Veldtheers dapperheit, van zyne jeugdt gebleken;
 Een dapperheit die nooit is in den tydt bezweken,
 Maar altydt in zyn borst geblaakt heeft tot zyne eer.
 De Nydt zet in den lof van deezen dappren Heer

* *De Tydt.*

Beschroomt haar tanden, en verschuilt zich voor zyne oogten,
 Verzekert, dat, als zy haar' zwadder had gespogen
 Op d'onbezwalkte deugd des Landtvoogdts, en zyn' naam,
 Zy tot een dubbele straf gedoemt wierdt door de Faam,
 Die, in 't sneeuwit gewaad, de loftrumpet laat hooren
 Van zyn manhaftigheid, door laster nooit te smooren,
 In 't kloek betrachten van 's Landts dienst naar eere en pligt.
 Dan lust my verder iets van 't krygstoneel Maastricht,
 Met zynen omkring, in myn zangen af te maalen.
 Besluit u, Zangeres, besluit u in die paalen;
 Dat veldt is ruim genoeg, en schaft u keur van stof.

Zie over 't schutzel heen van deezen derden Hof;
 Daar prykt het hoog geboomte en veelerhande haagen,
 Zoo ryzende, zoo schoon, als immer oogten zagen,
 En 't verder vruchtbaar veldt hier in het rondt verspreidt,
 Waarin het Rundervee en 't wollig t' zamen weidt,
 Van nyvre herderen in 't weelig groen gedreven.
 Twee torens staan hier op den middengrondt verheven,
 Van zwaare steenen, aan den voormuur van het Slot
 In 't rondt gebouwt: als of eer Drusus oorlogsrot,
 Naar Roomsche wys, hen had gesticht aan beide zyden.
 Zy schynen zelfs 't bewys als of in oude tyden
 't Kasteel van Aigermont een vesting had verstrekt,
 Waarin de vrouweschaar was veiliglyk gedekt,
 Voor 's vyandts aanval, als het vuur van 't oorlog blaakte;
 Terwyl Gradivus voor 't behoudt der Maasstadt waakte,
 Daar hy veele eeuwen lang zyn' zetel had gebouwt.

Als nu de Landtvoogdt, dien 't gebiedt is aanbetrowt
 Van deze Grensstadt, en al d'omgelegen strecken,
 't Gezicht laat weiden op den val der snelle beeken,
 Waar door men molens ziet omdraaien tot veel nut,
 Is hy voor 't fel geblaas van Eölus beschut,
 Door eenen vasten wandt; geboort met Abrikoozen,
 En Perzikboomen, daar de roode en witte roozen

Doorspeelen, tot sieraadt geschaart in net verbandt.
 Ook staat hier Libers stam met weelig loof geplant,
 En schoone trossen; die den mondt en 't hart verfrissen,
 Als haar de Vryheer, by haar rypheit, op komt disschen
 Aan zyne gasten, in zyn overheusch onthaal,
 Dat hy hun menigwerf geeft in zyn ruime zaal,
 Met alle tekenen van zyn mildadigheden.

Maar laat ons opwaarts naar den vierden schouburg treden,
 Langs trappen in den kring der torens ruim gelegd.
 Aanstonds wordt hier het oog weêr aan een bron gehecht,
 Wier sprong is uit den grondt met kracht geperst naar boven.
 Ook heeftmen weêr 't gezicht van al de lager hoven,
 En alles wat in 't rondt zich opdoet in 't verschieft.
 Dit is de hoogste Tuin, van waar men alles ziet
 Tot aan den Maasstroom en de Stadt: zoo diepe dalen,
 Als hooge bergen, die met graangewassen praalen,
 En verdre vruchten tot des menschen onderhoudt.
 Van hier wordt ook op zy de trotse Berg beschouwt,
 Sint Pieter toegewydt, of naar zyn' naam geheten;
 Doch breeder zullen wy die Steenspelonke uitmeetten,
 Wanneer wy van de Sterkte in 't hol zyn afgedaalt,
 Hoewel zy door geen pen kan worden afgemaalt,
 En recht een wonder is voor vreemdelingen t'achten.
 Noch wordtmen hier verrukt door streeling der gedachten,
 Verwekt op 't schoon gezicht der beemden, en 't geboomt,
 Waar door de zilvre beek tot aan de zoomen stroomt
 Der laagste Springwel, daar de Zeegodt zit te pryken.

Diana zou hier zelve in 't jaagen schier bezwyken,
 Met haaren Maagdenstoet, tot zestig toe getelt,
 Die haar verzellen in het kruissen over 't veldt,
 Gewapent met geweer, om 't schichtig wildt te vellen,
 Van boog en pylon; zoo de Bron niet in haar wellen
 Verschafte een lustig badt in 't schaduwryk geboomt,
 Waar in het zilvernat, uit 's Zeegodts kom gestroomt,

Wordt zagtiens door den windt, in 't dartelen, bewogen.
 De kuische Jagtgodin kan niemant ooit gedoogen
 Die haar in 't baaden ziet wanneer zy is ontbloot.
 Wat eer Akteon trof, die haaren maagdenschoot
 Gevallig, op de jagt van 't spoor gedwaalt, begluurde,
 Weet elk, zoodat de Heldt het met de doodt bezuurde,
 En ongenadig van zyn honden wierdt verscheurt.
 Als nu Diana wordt in 't lustryk badt bespeurt,
 Hoede ieder zich, om niet Akteons straf te draagen.
 Het vluchtig wildt schiet hier door doorne- en ypehaagen,
 Vervolgt van Snelpoot, daar 't in 't loopen voor verschrikt,
 Wanneer hy toeschiet, of de wakkre jager mikt
 Met zyn gelade busse, en losbrandt onder 't vluchten.

Van verre zietmen hier veel dorpen en gehuchten,
 En kloosters op 't gebergte, en in 't gezonken landt.
 Bezyden 't Lusthuis staat een Hof in net verbandt
 Geplant met boomen van Pomonaas mildste gaven.
 Aan d'andere zyde, daar de grondt is afgegraaven,
 En met den laagsten grondt vereffent, prykt het ooft,
 't Geen dat van Juno zelf in zynen glans verdooft,
 De goudene appelen, door Herkules geschonken
 Aan Vorst Euresthus; nadat hy zyn heldenvonken
 Had zegeryk getoont, door temming van den Draak.
 Zoo zietmen Aigermont een Lusthof van vermaak,
 Dat, door zyn legging, met den eerenprys gaat stryken.

Doch laat ons voor een wyl het hoog Kasteel inwyken,
 Met ruime zaalen, naar verreisch der kunst, gesticht,
 Waar in men wordt gestreelt van 't zelve schoon gezicht,
 Het geen men buiten vindt, door kristalyne glazen;
 Zoodatmen zich op niew in 't spieglen moet verbaazen,
 Door 't geen zich wederzyds betoverend vertoont.
 Maar 't geen de heerlykheit van alles hier bekroont,
 Is d'overheusheit van den Landtvoogdt in 't onthaalen
 Van vriendt en vreemdeling in d'Aigermontsche zaalen;

Waar van de Zamening der Walsche Kerken meldt,
 En 't geen den Dichter (toen een medelit getelt
 Van die Vergaderinge, in Maasstadt jongst gehouden)
 Nooit in 't geheugen zal verflauwen of verouden,
 Als daar hy menigwerf genoeglyk aan gedenkt.
 Wat was 't een ryken disch! Hoe wierdtmen daar gedrenkt,
 Naar elks begeerte en lust, met keur van druivesappen!
 Gun my de vryheit om ter zyde eens uit te stappen,
 Beleefde en eedle Heer, tot wraaking van het quaadt,
 Waar toe men door gewoonte en drift ligt overslaat,
 En dat verknocht schynt aan een milde gastereering.
 De gulzigheit in drank schynt d'inslag van de scheering
 Der keur van spyzen, daar een disch meê wordt versiert.
 Men kent geen vrolykheit dan als men 't wynfeest viert
 Van vader Bromius, met zyne Standaardtsknechten.
 Men spitst zich door den drank om schennis uit te rechten,
 Waar voor de reden schrikt, en dieze, als wraakbaar, doemt;
 Misdryven, die men niet dan met afgryzing noemt,
 Waar toe de mensch zich door die dolheit laat vervoeren.
 Was iemant ooit belust zyn herssens te beroeren,
 Hy had de kans hier schoon, door Uw milddadigheid
 Van keurelyken wyn, die niemand wierdt ontzeit,
 Maar ieder rykelyk in kelken aangeboden:
 Doch niemand zagmen, van dat groot getal genoodden,
 Die zich te buiten ging door gulzige overdaadt.
 Elks harte was verheugt, by 't houden van de maat
 Gestaaft door 't redenslicht, en 't richtsnoer van de zeden,
 By geenen Wyzen van d'aaloudtheit overtreden;
 Dewylmen door den drank verzwakt in 't kloek vernuft,
 En dat een Libers slaaf raakt heel, of half versuft,
 Als hy des wynstoks vrucht ingiet met volle stooopen,
 En 't jammerlyk te vroeg moet met de doot bekooopen:
 Een aaklig spiegelbeeldt voor zwelgers van den wyn;
 Als ofmen anders niet kon in gezelschap zyn,

Ja, of de rechte vreugdt bestont in zich t'ontmenschen.
 Die Helden tuigen eens, of zy niet zouden wenschen
 Hier lang te leeven by 't genot van Bacchusnat:
 Voorzeker: doch hoe dan zoo vroeg naar 't graf gespat,
 Door enkele overdaadt, en 't schenden van Godts gaven?
 Wat is 't ook luisterryk zich levend te begraven,
 Door dolle vrolykheit, in 't edel druivenvocht!

Maar zyt gy, Zangeres, tot Preëkster hier verzocht,
 In ondeugdtswraakinge, en een Leermee stres der zeden?
 Wil in geen anders ampt, door goeden yver, treden;
 Want, schoon gy welgegrondt die groote feil ondekt,
 Best is 't dat gy de schets van Aigermont voltrekt,
 Om al 't merkwaardigste naaukeurig op te speuren.

Wy zaten in de zaal dan buiten zorge en treuren,
 Terwylmen 't aangenaamste in overvloedt genoot.
 Na 't end van 't bly onthaal wierd weêr de vreugdt vergroot,
 Door keurelyk muzyk van blaas- en snaarspeeltuigen,
 Die 's Veldtheers Kunstenaars zoo lieflyk konden buigen,
 Naar eisch van klank en maat, als of Orions luyt
 Gepaart was met de stem van Orfeus; die zyn bruidt,
 Zyn lieve Euridicé, uit Plutoos kerkers haalde,
 Zoodat hy door zyn zang met volle zege praalde,
 In 't onderaardsch gebiedt, en zyn begeerte kreeg;
 Hoewel hy, door zyn schuldt, haar quyt raakte onderweeg:
 Ter leering, datmen stip der Goden wil moet volgen.

Doch streeven wy weêr op, om niet te zyn verzwolgen
 In dezen jammerkolk, door 't denkbeeldt van 't verstandt.
 Hier heeft de naare nacht de doodtsbanier geplant,
 Waar aan men zonder schrik en yzing niet kan denken.
 Wy keeren dan te rug, om luchtwaarts heen te zwenken,
 En scheiden uit dit hol. want zonder Orfeus kunst,
 Ontbrak ons alle hoop van Proserpinaas gunst,
 En van haar' Oppervorst; om ooit de bovenzaalen
 Van 't Landtkasteel te zien, en 't oog te laten stralen

Ver boven alles dat beneden wordt begluurt.

Hier zietmen hoe de beek de groene boorden schuurt,
 Met haaren radden loop; zoo snel in 't afwaarts stroomen,
 Dat zelfs haar schel geruisch wordt door 't gehoor vernomen,
 Tot daarze d'eerste Bron 't driftwater mededeelt.
 Al wat Natuur heeft door verandering geteelt,
 In 't schoon schakeersel van gewassen, boomen, bloemen,
 En alles daarmen, als hartstrelende, op mag roemen,
 Wordt hier rontom beschouwt: waar in 't gezicht verdwynt,
 Wanneer Apollo met zyn schitterglanssen schynt,
 En 't gansche veldt verguldt; daar d'oogstraal voor moet zwigten.

Doch laat ons scheiden van die blakende gezichten,
 En klimmen nederwaarts; nadat wy zyn voldaan
 Van zooveel wonderheên, als 't oog, by zon en maan,
 Hier kan verscheidentlyk tot zyn vermaak ontdekken.
 Eerst willenwe echter noch den hoogen Berg optrekken,
 Die, achter *Aigermont* gerezen, 't veilig schut.
 Hier klimt geen Traagvoet op, zoo hy niet wordt gestut
 Door schooren, daar hy staâg, in 't stygen, op kan rusten.

Maar zoo het immermeer de Parnassiden lustten;
 Datze uit Thessaliën verkoozen herwaarts aan
 Te reizen, en Parnas een wyl hier neêr te slaan,
 Met haar gelauwert Hoofdt, den Zevenstaat ter eeren;
 Zoo mosten zy gewis naar dezen Berg zich keeren,
 Daar ligt een hoefbron, door de kunst, ontsprong met kracht,
 Als, van Neptunus kom, tot op den kruin gebragt,
 Door dichte buizen, met een perssing opgedreven.
 Wat zou haar keurmuzyk *Neêrkan* verheuging geeven!
 Vooral den Landtvoogdt; dien zy eerden als den Heer
 Van 't nieuwe Helikon; tot wiens vermaak en eer
 Zy haare zangen op den maatklank zouden zetten
 Van heldentoonen; naar Gradivus keur en wetten;
 Waar in zyn oorlogsroem klonk al de Landtstreek door.
 Doch echter streeltmen hier, by dit gebrek, 't gehoor,

Naar Pindus voorgang, door het roeren van de snaaren,
 Of 't steeken der trompet, en horens, die zich paaren,
 Als of Apollo zelf speelde op zyn goude lier,
 En elk der Zusteren, ontvonkt van heilig vier,
 Haar speeltuig roerde met haar maagdelyke vingeren:
 Zoodat ligt Thirsis zou op Galaté verslingeren,
 Door deze klanken, in 't spansseeren door 't geboomt';
 Terwyl de Veldtmaagdt vast van minneryen droomt,
 En blaakt in 't harte om eens haar minnaar vry t' omhelzen.

Hier is de schuilplaats, in de beuken, ypen, elzen,
 En eiken, daar in 't rondt het pluimgedierte broedt,
 Gerust zyn jongen kipt, en zonder storing voedt,
 Daar zy den Landtvoogdt voor met schelle keelen danken.
 Dan hoortmen menigwerf de mengeling der klanken
 Van 't Zanggenootschap, als 't hier in den lommer speelt,
 En 't wildt gevogelte, elk naar 't wel gebekt is, queelt;
 Terwyl de Nachtegaal hier by, om strydt, komt zingen,
 En om den zangprys met die Kunstgenooten dingen,
 Al zou zy barsten door haar dartele geluidt.

Maar, voor een korte wyl door 't boschmuzyk gestuit
 In onzen opgang; laat ons dien op 't klif hervatten,
 Doch schroomeloos, om niet bezyden af te spatten,
 Door zwymeling, op 't zien van 't diep en lustig dal.
 Men streeve dan voort op; als of een hemelval
 Van Febus op den top, in 't Speelhuis, wierde ontvangen.
 Hoe blyftmen hier rontom, in zyn bespiegling, hangen
 Aan 't vrolyk landtgezicht, gelyk met dezen grondt!
 Hier vindtmen 't geen men eerst niet in de laagte vondt,
 Van 't streelend hartvermaak, door d'oogen op te heffen.
 Wat kan hier 't bly gemoedt, in zoet gepeins, beseffen
 De wondren der Natuure, in haar verscheidenheit,
 Door al de Landtstreek heen; gelyk een dau, verspreidt,
 Waar in Niewsgierigheid zich nimmer kan verzaaden!

Hoe starwys loopt dit bosch! wat rechte en dwarsse paden

Doorsnyden het plantzoen; dan vlak, dan naar omhoog!
 Het Speelhuis (op den kruin des bergs gesticht, om 't oog
 Te laten weiden langs de vruchtbre korenlanden,
 Of groene vlaktens, en de dichte boschwaranden,
 Tot datmen aan den zoom de hooge torens ziet;
 Waar in men, boven dat, noch deze gunst geniet,
 Dat elk zit voor een' storm en luchtorkaan geveiligt;)
 Gelykt een woudtkapél, den Zanggodt toegeheiligt,
 Terwyl hy 't dag op dag met zynen glans bestraalt:
 Als 't eilandt Rhodus, daar zyn schynssel nimmer faalt,
 Naar Nazo heeft gedicht, om dagelyks te blikken.

Van Godtheit weêr berooft, viel hy ligt in de strikken
 Van Dafne, zoo zy 't bosch doorliep, als eer het veldt.
 En schoon zy, om 't ontgaan Apolloos hard geweld,
 Wierdt door de Goden in een lauwerboom herschapen;
 Dan droeg de boschberg eerst de liverey en 't wapen
 Des dappren Veldtheers, tot zyn heldenkruins sieraadt.
 Ja, wierdt al 't dicht geboomt, dat dezen berg beslaat,
 Verandert in lauwrier, naar d'oude wisselingen,
 Die 's Dichters kunstpen schreef van eindelooze dingen,
 Schoon door verzierung, tot een slypsteen van 't verstandt;
 Zoo riepmen I Ö! om het geen 'er stont geplant,
 Als praal van zege, voor des Veldtheers hoofd gewassen.
 Dit zou den Vryheer Dopff in zyn plantaadje passen:
 Want wien voegde immer meer den lauwer, als den prys
 Van dapperheit en deugd, (naar Romens oude wys,
 Daar zyne Schryvers zoo wydluftig van gewaagen)
 In 't witte stacykleedt van zegepraal, te draagen,
 Dan dezen dappren Heer van 't lustryk Aigermont?

Maar laat ons eindelyk weêr daalen naar den grondt,
 Van daar men opstygt in de laan der lindeboomen,
 Om noch eens in de zaal, daar Libers beeken stroomen,
 Het hygend ingewandt te laaven na dien togt.
 Het overheusch onthaal, met keur van druivenvocht,

Duurt noch naar ieders lust, om noch een wyl te beiden,
 En dan op 't heughelykst van *Aigermont* te scheiden,
 Een *zuur gebergte*, naar des naams betekenis.
 Maar sloeg'er ooit een naam in zyn beduiding mis,
 Zoo is 't van dezen berg, daar alles *zoet* most heeten,
 Als daarmen ligt al 't *zuure* en *bittre* kan vergeeten,
 Daar 's menschen leven in den tydt door wordt geschift.
 Of valt het *zuur*, wanneer het klif wordt met een drift,
 Door welgevleeschten, tot den bergtop opgelopen?
 Ja zeker, dezerwys moet ik den berg zoo doopen,
 Naardien ik heb beproeft te stygen op zyn rug;
 Terwyl ik, als weleer, zoo tener ben, noch vlug,
 Om met een' snellen ren naar boven toe te vliegen.
 Ik dachte, in 't klimmen: hoe kan iemand zich bedriegen,
 Die, als hy zit in rust, vervrolykt aan den disch,
 Schoon tienwerf zes jaar oudt, waant dat hy dien noch is,
 Die hy was in zyn jeugt, en vroege lentedagen!
 Maar als de beenen 't lyf ter steilte op moeten draagen,
 Dan wordtmen haast gewaar 't geen 't een van 't ander scheelt,
 Door Koning Salomon zoo levendig verbeeldt,
 Daar hy, als Prediker, zyn prediking komt sluiten.
 Maar, Zangeres, ik moet u in uw rede stuiten,
 Afweidende van 't wit datge u hebt voorgesteld.
 Beschryf het afscheidt, daarge een woordt van hebt gemeldt,
 Het geen de Vryheer geeft met vryheit aan zyn gasten.
 Men kan, daar heusheit heerscht, niet ligtlyk zich vertasten,
 Door onbeleeftheit, in het geen dat qualyk voegt.
 Elk, door het ryk onthaal vervrolykt en genoegt,
 Bedankt den heuschen Heer; (terwyl Apol, in 't stralen,
 Laat aan de westerkim zyn rossen nederdaalen)
 En snelt vermakelyk in rytuig steêwaarts aan:
 Zoo heughlyk op dien dag in 't Landtpaleis voldaan,
 Met alles wat tot lust en vrolykheit kan baaten.
 Dus zietmen Aigermont en Nederkan verlaaten,

Terwyl het denkbeeldt blyft van 't schoon en lustig oordt,
 Doch meer des Landtvoogdts, dien dit Lusthuis toebehoort;
 Wiens lof myn Zangeres belust is op te zingen,
 Verheerlykt door bedryf tot aan de hemelkringen,
 En in het vrye hart des Bataviërs geprent.

Doch waar begint zy dien? Waar ziet zy dien volendt,
 Om door de dichtpenne in haar vaarzen af te maalen?

Byzondere daaden zyn onmooglyk op te haalen,
 Die door den Krygsheldt zyn in Mavors veldt verricht.
 Dies blyft myn Kallioop alleen in haar gedicht
 By 't geen in 't algemeen van hem is wereldkundig.
 Haar zangen eischen ook dat zy niet al 't uitbundig
 Gaat weiden in den lof van 't dapper Legerhoofd:
 Haar voegt geen vleierey, die heldenluister dooft,
 En d' Edelmoedigheid kan dulden noch verdraagen.
 't Plumstryken is bequaam, door kittling, te behaagen
 Aan laffe zielen, die 't aan hart en moedt ontbreekt:
 Maar als men de trompet voor braave mannen steekt,
 Moet nimmer valschen toon, door schettring, d'ooren quetzen.
 Onwraakbaar mag ik dan den dappren Dopff afschetzen,
 Gelyk een Mavors zoon, in 't oorlog opgevoedt,
 Zelf van zyne eerste jeugd; waar toe zyn heldenbloet
 Hem noopte door natuur, en in zyn aadren zweefde.
 't Was of hy in den kryg van kindtsbeen af al leefde
 Als in zyn hoofstof; naar het oudt verdichtzel leert,
 Dat niet alleen het vuur geen' Salamander deert,
 Maar dat'er 't dier in leeft, als 't schubgedierte in stroomen.

Voor zeswerf zeven jaar wierdt dit alreë vernomen,
 Als Vrankryk met Brittanje, en 't Keulsche Myterlandt,
 En Munster, onderling vereenigt door den bandt
 Van bondtgenootschap, fel den Zevenstaat besprongen,
 En hier door Hollandt wierdt de keel als toegewrongen;
 Naardien 't nu maar de zoom bleef van den vryen Staat.
 ORANJE was, naast Godt, alleen 's Landts toeverlaat,

Reeds veeg in ieders oog voor 's Vyandts magt en klauwen,
 Die 't quamen aan het harte en als ter doodt benauwen;
 Vooral toen Bodegrave en Zwadenburgerdam
 Geoffert wierden, door verwoedtheit, aan de vlam,
 Wanneer de jongste dag van Hollandt scheen geboren.
 Maar neen: dien aanslag quam des Hemels magt verstooren,
 Als d' ysbrug wierdt verzwakt door regenbuy en dooi,
 Waar door de Vyandt raakte als buiten raam en rooi,
 En zelf quam in gevaar om in den vloedt te smooeren.
 Allengs wierdt in 't vervolg van tydt de Staat herboren,
 Door dapperheit en deugdt, en d'oude legertucht;
 Die straks ORANJES Prins, vol liefde en trouwe zucht
 Voor Neêrlandts Staatbehoudt, herstelde in al haar deelen.
 Toen, toen begon de Hoop den Batavier te streelen:
 Toen kreegmen ruimer lucht, en stak het hoofd omhoog,
 Totdat des Vyandts magt voor onze Vaanen boog,
 En voort de grenzen most van 't Staatgebiedt verlaaten.

In zulke tyden geldt de kloekheit van Soldaaten,
 En Benden braaf gehart om 't schitterende zwaardt
 Te rukken uit de scheê, in 't oorlogspers geschaart;
 Schoon 't vuur uit d'oogen blykt van 's vyandts legerknechten.
 Dan zietmen wat de deugdt en dapperheit verrechten,
 Der Helden in den drom van 't wederzydts gewoel.

De Landtvoogdt stelde fluks zich groot bedryf ten doel,
 Zoodra hy zich ten dienst van Mavors had begeeven.
 Wat heeft hy reis op reis ook wonderen bedreven,
 In 't blakend krygsrumoer! 't zy in het vlakke veldt,
 Of daar hy op een post tot dekking was gestelt
 Van eenen doortogt, om den vyandt af te snyden,
 Of hem te schutten, dat hy dwars, noch van ter zyden,
 Indrong door oorlogslust, met zyne ruiterschaar.
 Dus wierdt zyn heldenmoedt allengs meer openbaar,
 En rees de naam van Dopff als 't licht aan d'Oosterkimmen.

Dat hiet den hoogsten top des Adeldoms beklommen,

Wanneermen door zyn deugdt, gepaart met wetenschap,
 En kloekheit van gemoedt, opstyg van trap tot trap,
 En dien zeeghaftig wint door dappre krygsbedryven.
 Wat erflyke Adel kan 't gezagh en aanzien styven
 Van zulken, die ontaardt van 't vaderlyk geslacht,
 Nooit iets verrechten dat als edel wordt gedacht,
 En dus d'aaloude naam niet waardig zyn van adel?
 Want, schoonmen door geslacht en gunst raakt in den zadel,
 Zoo in het Staatbestier, als 't hooge krygsbewint,
 Zoo wraakt zulks 't redenslicht, en achtze dwaas en blindt,
 Die zich berusten op hun Tytelen en naamen;
 Ja doemt hen datze zich voor eeuwig moeten schaamen,
 Omdatze onedel zyn van Edelen gedaalt.

Maar, Zangeres, waar toe hier meer van opgehaalt,
 Naardien dit is bekend by d'allerwoeste volken?
 Vervolg uw zangen slechts daar d'Adeldom door dolken,
 En blanke sabelen behaalt wordt in 't gevecht,
 En daar de Krysgodin den Landtvoogdt lauwrē vlecht,
 In 't veldt gewonnen door zyn dapperheit en degen;
 Zoodat hy, door verdienste en deugdt, is opgestegen
 Tot Mavors Landtvoogdye in 't Zevenstatendom.
 Wat is 'er meenig Heldt die dus tot hoogheit klom,
 En, door zyn lof vermaart, leeft by de nageslachten!

Noch eens; de waare deugdt in 't vechtperk te betrachten,
 Verdient een Caesars naam, en achting zonder end.
 Wat staan in Hollandts lyst al Dapperen bekend,
 Die, door hun groot beleit en moedt, in oorlogsvlaagen,
 Onsterfelyken roem braaf hebben wechgedraagen,
 (In 't aanzien van de Nydt) die nooit verwelken zal,
 Maar hen hier eeuwiglyk verheffen in 't getal
 Der Helden, daar de Staat zyn heil aan is verschuldigt!
 Vaak zietmen Koningen, die, tot den troon gehuldigt,
 Niet minder waardig zyn dan d'erffelyke praal
 Van hunne Vaderen, die, door hun vuist en 't staal,

Voor zich den toegang tot dien hoogsten Staat bereidden.
 Doch als men d'oogen laat op Neêrlandts Helden weiden;
 Wat vindt men eenen reex in 's Landts Kronyken staan,
 Wier lof verheerlykt is, ver boven zon en maan,
 Door daaden, diemen ziet door Fenixpennen maalen
 Op duurzaam perkament; vooral der Admiraalen,
 Zee-leeuwen uit den aart, schoon niet van hoog geslacht,
 Maar die voor 's Landts behoudt als scheenen voortgebragt,
 En zulk een top van eere alleen door deugd verkregen.
 Zoo wordt een Ruiters zoon een Hertog door den degen,
 En Neêrlandts Opperhoofd in 't hooge Zeegebiedt.

Schoon wraakbaare Afgunst dan met nydige oogen ziet,
 Dat d'eedle Vryheer is met lof zoo hoog gerezen,
 Zoo wisselen hier door de zaaken niet in 't wezen,
 Noch stoort zy hem in 't ampt dat hy vol eer bezit.
 Dat uitgeteerde rif mist staâg haar slinkse wit,
 En moet haar eigen hart met duizendt smarten knaagen.
 Laat Neêrlandts Oorlogsschaar van's Veldtheers deugd gewaagen;
 In 't geen hy jaar op jaar heeft zegeryk verrecht;
 Wat Krygshoofd is 'er, of waar is een legerknecht,
 Die zyn kloekmoedigheid niet hemelhoog zal pryzen,
 En hem den lauwerkrans voor zyne kruin toewyzen,
 Gelyk een' Nestor, of doorluchtigen Achil?
 Wie treedt hier over met de Waarheit in geschil?
 Want, pronkte d'eerste met zyn groot vernuft en oordeel,
 En was de laatste tot der Grieken heil en voordeel
 Toen als geschapen, in 't beleg van Troyens vest,
 Zoodat hy scheen de kloekste in Troâdes gewest,
 Door zyne dapperheit en groote krygsbedryven:
 Wie was ook kloeker om met wyzen raadt te styven
 Den grooten WILLEM, in het Opperkrygsbewindt?
 Wie was ook meer in 't hart van dezen Vorst bemint,
 Om zyn krygskundigheid, en kennisse der streken
 Van Mavors landtgebiedt; zoo menigwerf gebleken,

Wanneer de Vyandt wierdt bezocht, of afgewacht?
 Ja, wordt de Landtvoogdt noch met reden niet geacht,
 Een Nestor dezer eeuwe, om alles te doorgronden,
 Van 't geen Belloon en Mars ooit hebben uitgevonden,
 Zoo tot besprying, als verweering in het veldt?
 Hoewel de Veldtheer dan reeds hooge jaaren telt,
 Dien hy ten dienst van 't Landt heeft luisterryk gesleten;
 Zoo is hem 't kloek beleid niet in den kryg vergeeten,
 En blaakt het oorlogsvier noch in zyn heldenborst.

Hoe wenschbaar is het dan dat hy noch lange torst,
 Op zyne schouderen, den krygslast als voor dezen!
 Als zulk een Hektor waakt, behoefmen niet te vreezen
 Voor overrompeling, of loos gesmeedt verraadt.
 Noch lang bewaare hy dien sleutel van den Staat,
 Zyn waakzaamheit betrouwt, by vreemde nagebuuren!

Maar gy, Maastricht, schryf gy dit Opschrift op uw muuren:
 DEN NANEEF STREKKE DIT TEN BLYK VAN WAAREN LOF
 VAN ONZEN STEDEVOOGDT, DEN DAPPREN KRYGSHELDT DOPFF;
 DAT HY ONS HEEFT BESCHUT (TOEN VRANKRYKS LEGERSCHAAREN,
 RUIM HONDERT DUIZENDT STERK, DE VEST GENADERT WAREN)
 MET VADERLYKE ZORGE EN VLYT: ZOODAT DE STADT
 DOOR HEM, NAAST GODT, NIET IS IN 'S VYANDTS HANDT GESPAT;
 EN 'T FRANSCH TALRYK HEIR GEDWONGEN WAS TE KEEREN:
 WIE MOET ZYN TROUWE EN DEUGDT HIER VOOR NIET EEUWIG EEREN?
 HY LEEVE ONSTERFELYK DOOR DEEZE HELDENDAADT,
 DIE ONS GEREDT HEEFT UIT DEN ALLERVEEGSTEN STAAT!

Dit weetge, ô Burgery; dit hebt gy ondervonden.
 Dit roemt gy, die door trou zyt aan den Staat verbonden,
 Waar van ik in uw' kreits de zekerheit vernam.
 Blaakt tot den Landtvoogdt dan met eene zuivre vlam
 Van liefde en achting, ô Maastrichtsche Burgerschaaren!
 De Hemel wil hem lang voor u en Neêrlandt spaaren,

Als wiens getrouheit, vlyt, en dapperheit men kent,
 En die dien zwaaren ramp van u heeft afgewendt,
 Toen gy verloren scheent; tot vreugdt der trouwelozen,
 Die altoos 's vyandts zy door lotgemeenschap kozen
 Van Godtsdienst, voor 't gezagh van Romes dwinglandy,
 Met recht te vreezen als de wreedtste moordtharpy,
 Als wiens beginsel is de ketters uit te rooien.
 Hoe heughlyk zagmen toen des vyandts magt verstrooien
 Van uwe vesten, als gy scheent te zyn een roof
 Voor zyne klauwen; en men reedts als openschoof
 De zwarte rougordyn, voor 't bloettoneel gehangen!
 Wat kreeg gy ruime stoffe om Godt met Feestgezangen,
 Voor zulk een zichtbaar heil, te danken; en den Heldt
 Te roemen, die u had geveiligt voor 't geweld,
 By 't nederstroomen van den regen als met plassen,
 Waar door men 's Vyandts moedt zag zinken; in het wassen
 Van uw kloekmoedigheid, gedekt voor doodtsgevaar!
 In zulk een' veegen staat wordt trouheit openbaar,
 En leertmen kloek beleit, door zyn gevolgen, kennen.

Maar 's Veldtheers zedigheid verbiedt het verder rennen
 Der dichtpenne in zyn' lof: opdat, door dartelheit
 Van haare trekken, niets worde op 't papier verspreidt
 Dat Momus bitze tong met haar vergif zou wraaken.
 Gehoorzaam, Kallioop, hoe vierig gy moogt blaaken
 Om voort te zingen op dat schelle toongeluidt:
 U past gehoorzaamheit, door hooger handt gestuit,
 Die volle magt heeft om uw zangen te bepaalen.
 U is noch overig de Maasstadt af te maalen,
 (Schoon slechts in 't ruuw ontwerp) en 't omgelegen landt:
 Denk dat gy hebt uw woordt tot deze stof verpandt,
 Waar in gy u getrou moet naar vermogen quyten.

'k Zie hier twee Steden door den snellen Maasstroom splyten,
 't Aaloude Hoog Maastricht, en zynen uitsprong Wyk,
 (Hoewel in heerlykheit en legginge ongelyk)

Door eene zwaare Brug van tien of twalef boogen,
 Diep uit de bedding van den Maasstroom opgetogen,
 Die door haar zwaarte en kracht den snellen vloedt weërstaat,
 Hoe streng de Watergodt haar met zyn golven slaat,
 En geesselt, als hy schynt in gramschap opgerezen.
 Maastricht (gelyk wy klaar by d'oudste Schryvers leezen)
 Voert dan den naam van *Tricht der Maaze*: een Overvaart,
 Voor 't bouwen van de brug; wanneer men landewaart,
 Of naar het Luyks gebiedt, of Keizer Karels Aken
 Zich wou begeeven, om zich heughlyk te vermaaken
 In die Lantsdouwen; zoo verlustigend voor 't oog,
 Door haar verscheidenheit van bergen, hemelhoog
 Verguldt met bloemen van vet koolzaadt, of met aaren
 Van Ceres veldtgewas, die, rypende, verklaaren
 Als zy bequaam zyn voor den scherpen sikkelslag.
 De dalen, ryk bevrucht, gelykmen immer zag
 Van graan, en peulgewas, verheugen ieders oogen.

Maar wordt niet verder in verrukkinge opgetogen,
 En keer, ô Zangeres, te rug, naar uwen pligt.
 Reis niet naar Aken voort, maar zwenk weër naar Maastricht,
 Schoon gy ruimweidig van die Schatkist kondt ontvouwen,
 Dat gy op Karels dag mogt opentlyk beschouwen
 Van dien aalouden schat; met plegtig feestgebaar,
 Toen van den Adel, en de gansche Burgerschaar
 Gedraagen door de stadt, vol bygelovigheden.
 Staak ook de Heilfontein in uw gezang t' ontleeden,
 Daar 't daaglyks grimmelde, in den vroegen uchtendstondt,
 Van Waterdrinkeren; gezondt, en ongezondt,
 Zoo wel uit vreeze en waan voor naderende quaalen,
 Als om'er beeternis, door 't drinken, uit te haalen,
 Of, door inbeeldingskracht, tot hulp voor vruchtbaarheid.
 De Baden, in de stadt, en voort rontom verspreidt,
 Vooral te Boutscheidt, moogtge ook vry geheel verzwigen.
 Want nimmer zoudt gy t' end van uw gezangen krygen,

Zoo gy gingt weiden in die wondren der Natuur,
 Daar 't water rookt, en kookt, door 't onderaardsche vuur,
 En naar de baden stroomt met kristalyne beeken.
 Door ondervinding wist gy breedt en net te spreekken,
 Van alles dat gy daar gezien hebt en gevoelt;
 Daar 't als een byezwarm staâg door malkander woelt
 Van menschen, die zich gaan verlustigen in 't water,
 En dartlen met gejuich; waar van het luidt geschater
 Klinkt uit de baden, door de venstren, in de lucht.
 Dus hoortmen meer gelach en schatring, dan gezocht
 Van zwakken, die haar heul en beetering hier zoeken.
 Noch zwygtmen van al 't geene, in heimelyke hoeken,
 Wordt van de Sexe met de Jonglinschap verrecht,
 Daar meer van wordt gehoord, dan hier dient uitgelegt:
 En als u, Zangeres, zou voegen af te schetzen.

Keer op de Postkar dan, daar gy de zweep hoort kletzen
 Der wagenmenneren, by 't dryven van 't gespan
 Der rossen, met geschreeuw; en scheid niet weder van
 Uw voorgesteld bestek, waar aan gy zyt verbonden.
 Voltrek met yvervier datge u hebt onderwonden,
 Of zeker uw gezang wordt veel te lang gerekt;
 Vooral 't geduldt des Heldts, tot wiens vermaak het strekt,
 Des dappren Veldtheers Dopff, wiens oor gy zoekt te streelen.
 De langkheit (naar elks keur) kan 't fynst gehoor verveelen,
 Hoe wel gansch Helikon zich in de Zangkunst queet.
 Keer dan; met streng bevel, datge u niet weêr vergeet,
 Om, door een zydlingsprong, u van den doel te wenden
 Waar op gy hebt gemikt; en rustig te volenden,
 Het geen gy van de Stadt woud melden in 't gemeen.

Wanneer men wil te rug naar haaren ooirsprongk treên,
 Of daar zy wordt gedacht in tydt- en oudheidsboeken,
 Zoo moetmen haaren naam in OVER-OB-TRICHT zoeken,
 Waarschynlyk zoo by oudts genoemd door* Marcellyn.
 Van Keizer Juliaans komste in haar vest, heeft schyn,

* *Ammianus Marcellinus.*

Wanneer de vierde eeuw naau ten halven was vervlogen.
 Dies mag Maastricht met recht op zyne aaloudheit boogen,
 Toen reedts een stadt genaamt gelegen aan de Maas;
 Daar 't Bisdom, 't geen men van den heiligen Servaas
 Wat laater stelt in tydt, ook kan bewys van geeven.

Maar, hoe! 'k wil weêr uit Wyk de Maasbrugge overstreeven,
 Die ik eerst overtrok, in 't gaan naar Akens badt,
 Doch moet nu door een *Tricht* geraaken in de stadt,
 Een Gierpont, die den stroom kan ylings oversnellen;
 Vermidtsmen in de brug twee boogen moet herstellen,
 Door knaging van den tydt en ouderdom verzwakt,
 En dus, uit haaren kring, benedenwaarts gezakt,
 Waar uit een zwaare breuk door rytuig was te wachten.
 Dit bragt my in den zin hoe d'Overouden plagten,
 Op zulk een stroomgevaart, te gieren heen en weêr;
 Gelykmen thans ontsloot de poort van 't oude veer,
 In Wyk, om langs het klif zyn straaten in te stygen.
 Zoo kanmen onverwacht 't veroude denkbeeldt krygen,
 Van 't geen zelfs eeuwen lang te vooren is geschiedt.

Maar als het oog rontom aandachtiglyk bespiedt,
 Op 't midden van de brug, naar 't oosten en het westen
 Van dezen Landtstroom, en voort beider Steden vesten,
 Die zuid- en noordwaarts zyn langs zynen zoom gebouwt;
 Wat is'er datmen hier niet met vermaak beschouwt,
 En daar 't nieuwsgierig hart niet door wordt opgetogen?
 't Is onverzadelyk het geen hier prykt voor d' oogen,
 Zoo op den voorgrondt, als in 't wyken van 't gezicht.
 Men staat als Niobé, wanneermen, langs Maastricht,
 Staart naar sint Pieters berg, en 't klooster van Slavanten;
 Der Minder Broederen; naastgrenzende verwanten
 Der Kapucynen; en van sint Franciskus kap.
 Maar 't is ontydig iets van deze Broederschap,
 En 't oogbetovrend oordt dier gasten noch t'ontvrouwen;
 Dit spaaren wy, wanneer wy, moede van't beschouwen,

En 't kruissen door den Berg, by hen zyn aangelandt.
 Wy zien dan van de brug nu langs den Wykerkant,
 Zoover het oogstraal kan bereiken, naar de bergen
 Als met azuur bedauwt; wier kruinen 't luchtwelf tergen,
 Door hunne hoogte, langs den oever heen verspreidt;
 Waar van men 't al beschouwt wat in de dalen leit,
 En langs het schuinsse klif der rompelige wegen.
 Wat houd de sterke drift des strooms de kielen tegen,
 In Hollandt zwaar bevracht met allerhande graan,
 En andre waaren, die den vloedt op moeten gaan,
 Door kracht van rossen langs beide oevren opgetrokken!
 Het Stroomgodinnendom, met slingerende lokken,
 Om hals en schouderen, en borsten, hagelblank,
 Verheffen zich omhoog, en streelen met gezangk
 't Gehoor der Schipliën, en van hen die spelemeien
 In jagten op den vloedt; gelyk Cyreenske reien,
 Waar voor Ulysses zich zoo hoedde op zynen togt,
 Als hy de kusten van Siciliën bezogt,
 Na Trojes ondergang, met zyne Scheepsgenooten.
 Maar deze Nimfen op den Maasstroom, die de vlooten,
 Op zynen zilvren rug gedraagen, vrolykheit
 Toebrengen, zyn ver af van 't overslinks beleit
 Der Zeegedrochten, zoo befaamt door moorderyen.
 Men mag zich aan het strandt der Maaze veilig vlyen,
 Zoo op het bultgebergte, als op den effen grondt,
 Om 't liefelyk gezang te vangen uit den mondt
 Van Doris, Galaté, Cimodocé, zoo heerlyk,
 Zoo zielverrukkende, zoo streelend, zoo begeerlyk
 In zyne toonen voor het keurelykst gehoor,
 Als of de Waterrei stip volgde Febus spoor,
 Met Pindus Maagdenschaar, en haare kunstgenooten.
 Zy, met het halve lyf ten golven uitgeschoten,
 En dartlende in den vloedt, ontsteeken 't ingewandt
 Der jongelingen, die, nieuwsgierig, hier langs strandt

Haar zien en hooren, en begroeten met hun lonken.
 Zoo vliegen uit den stroom de tintelende vonken
 Van 't blakend minnevier, tot kitteling van 't hart.
 De Herder Tytir meldt aan Amaril zyn smart,
 En speelt den stroomtoon na op zyn gekleefde rieten;
 Terwyl Cupido komt zyn scherpe pylen schieten
 Op 't paar gelieven, datze lillen in het bloet.

Maar deze zang is 't flauwst van dezen Waterstoet.
 Somwylen steekt de Schaar haar keelen op als klokken,
 Om Maasstadts Burgery aan haaren stroom te lokken,
 Daar 't nootlot van de Stadt door haar wordt afgemaalt,
 Met heldengalmen, en hoe zy noch heden praalt
 In volle vryheit, na veel staatverwisselingen.
 Dan hoortmen bovenal den lof des Landtvoogdts zingen,
 Des trouwen Schutsheers, die het vyandtlyk geweld,
 Hoe moedig het verscheen geharnast, in het veldt,
 Door zyne dapperheit, heeft reis op reis verwonnen.
 Maar meest als 't krygsgeval des Veldtheers wordt ontgonnen,
 Wanneer hy heeft Maastricht geredt uit doodsgevaar:
 Dan vliegt de schelle stem der blonde Waterschaar
 Tot boven 't driftig zwerk, en weërkaatst aan de kruinen
 Der hooge bergen; waar door beemden, bosschen; tuinen
 Vervult zyn van 't geluidt dat zynen lof verbreidt.

Maar, Zangeres, het schynt dat u de zang verleidt
 Van deze Nimfen, als betovert door de klanken
 Der daaden, waar voor zy den dappren Landtvoogdt danken,
 Ten dienst van 't Vaderlandt, in Mavors veldt verricht.
 Keer noch eens bruggewaarts, opdat gy daar 't gezicht,
 Ook aan den andren kant des Strooms laat afwaarts weiden,
 Om zoo van 't voorwerp dan, schoon heughlyk, af te scheiden,
 Dat langs de wallen van de Maasstadt zich vertoont;
 Waar na gy in de zaal, daar Themis zit gekroont,
 Op 't heerlyk Raadthuis, moogt uw zangen weër hervatten.

Wanneermen d'oogstraal nu naar 't Westen uit laat spatten

Der Maaze, raaktmen hier, in zyn bespiegeling
 Des Vloedts en van het landt, weêr in verwondering,
 Zoo door het zilvernâ, dat bruischt langs steile boorden,
 Als door de bergen in de verstaafwykende oorden,
 Zoo lang 't gezicht toedraagt, de landstreek naar Ruermont,
 En alles wat hier is gelegen in het rondt;
 Waar van een gansch gezang de stof niet kan bevangen.
 Men blyft ter slinker zy met zyn gedachten hangen
 Op 't snelle bruischen van den stroom, daar hy gestuit
 Wordt door een Molen, die veel krachts in zich besluit,
 Door kunst van raderen, om balken door te splyten
 Tot deelen; diemen droogt op hooggevydde myten
 Op 't Eilandt, dat den vloedt daar in twee armen scheidt.
 Zoo zietmen 't edel graan hier ook tot meel bereidt,
 Dat aan den andren kant in 't maalen wordt gebroken.

De Maasgodt zit hier vaak in zyne kil gedoken,
 Beloerende wie hem naar eisch in 't water eert,
 En zyne wetten viert, in 't vaaren fix geleert,
 Dien hy met zynen riem braaf voortstuuwt onder 't zeilen.
 Maar zyn'er die niet wel zyn gronden kunnen peilen,
 Als t'onbedreven op zyn gladtgekeide bedt;
 Dien straft hy menigwerf als schenders zyner wet,
 Als hy met Eölus in woede is opgerezen.
 Der Goden hoog gezagh moet elk eerbiedig vreezen,
 Als wier vermogen dat der menschen overtreft:
 Dit heeft het Heidendom naar zynen grondt beseft;
 Dat van den Christen is alleen op Godt te passen,
 Wiens oppermogendheit geen schepzel is ontwassen;
 Als dien die alles naar zyn' wille en magt regeert.

Maar, Kallioop, 't is tydt dat gy naar binnen keert,
 Om door Vulkanus straat (daar hy met zyn Cyklopen
 Het duurzaam yzer beukt, van 't vloejend zweet bedropen,
 Uit vleesch en spieren door het blakend vuur gejaagt:
 Daar 't aambeeldt slag op slag der mokeren verdraagt,

Geheven in de vuist, met ysselyk rinkinken,
 Waar door men straat en merkt in 't slaan hoort wederklinken,
 Als of hier Lemnos en Lyparen wierdt verthoont:)
 Te zwenken naar de merkt, daar 't goedt en quaadt beloont
 Wordt naar den evenaar der Rechtschaal: hier gehouden
 In 't Raadthuis; trots gesticht, als d'oogen ooit beschouden;
 (Alleen dat d'Amstelstadt de kroon hier boven spant,
 Wiens Raadthuis zyns gelyk niet vindt in 't Staatenlandt,
 En 't achtste wonder mag der gansche wereldt heeten.)
 Dit heerlyk Stadtsgebouw, naar 't richtsnoer afgemeeten,
 Ryst evenredig in het vierkant naar omhoog,
 Van blauwe arduinsteen, zoo behaaglyk voor het oog,
 Met zulk een grootsheit in zyn gevelen en zyden,
 Zoo hecht en vast gemetst; dat het voor alle tyden
 Schynt duurzaam, en in kunst niet zwigt voor 't Kapitoel,
 Waar in de Roomsche schat zich veiliglyk verschoel,
 En 't prachtig Raadthof was van 't Hoofdt der wereldtsteden.

Doch laat ons van den voet de trappen opwaarts treden,
 Tot in de Burgerzaale, ook vierkant opgehaalt,
 Waar in de Schilderkunst met zinnebeelden praalt,
 Vol zinsbeduidenis, naar 't onderwerp der zaaken,
 Die Themis vierschaar, en den pligt der Rechtren raaken;
 Tweevoudig, naar 't gebiedt der Stadt, weêrzydts gedeelt,
 Van 't Luiksch en Brabantsch recht; en schoon de Raadt verscheelt
 In 't stuk van Godtsdienstpligt, zoo heerschtmen hier eendrachtig,
 Dat d'eene d'andere zy nooit krenke, of val te magtig,
 Maar alles naar de wet gematigt word' bestiert.

De grondvest van een' Staat, daar d'een den andren viert,
 En alle Leden zyn door eere en trou verbonden,
 Wordt door de Twistharpy niet ligtelyk geschonden,
 Schoon elk de Godtheit eert naar voorschrift van 't gemoedt.
 Hier geldt verdraagzaamheit; wanneer 't nutbaarst goedt,
 Het heil van 't volk, bedoelt, in 't hoog gezagh te voeren.
 Verschil van Godtsdienst moet de harten niet beroeren,

In 't geen Gerechtigheit betreft in 't Staatbestier.
 Dus voert het Raadthuis hier de witte vreëbanier,
 Het loflykst wapen van een goede Stadtsregeering.
 Elk gaat hier recht door zee. hier valt geen rechtsverkeering,
 Waar in d'Onnozelheit belaagt wordt en verdrukt.
 Hier legt het snoodt gewelt aan Themis voet gebukt,
 En d' Onrechtvaardigheit geklonken aan een keten.
 Niets is'er schooner dan een Rechters blank geweeten,
 Waar door hy schuldigen verdiende straf toewyst,
 En d'onschuldts vry verklaart: een deugd die ieder pryst,
 Als die Godts recht verbeeldt, en handthaaft naar de wetten.
 Maar ongelukkig landt daar Heerschers zich besmetten,
 Vervoert door Eigenbaat; een vloekdaadt voor 't gemeen.

Doch laat ons verder naar de bovenzaalen treën,
 Langs breede trappen, die men vindt aan beide zyden.
 Hier zietmen een vertrek ten dienst van Pallas wyden,
 Waar in een groote schat van boeken wordt bewaart,
 In kassen, langs den muur in net verbandt geschaart,
 Van Febus licht rontom bestraalt aan allen kanten.
 Hier zyn juweelen, van doorluchte Kruisgezanten
 Beschreven, zoo in 't Grieksch, als d'oude Roomsche taal;
 Ook van d'Aaloudheit, die de mogendheit en praal,
 En krygsbedryven van de Grieken en Romeinen
 Ontvouwen, daar al 't nieuwe in glans voor moet verkleinen;
 En alles wat'er tot Minervaas dienst behoort.
 Wie wordt op dit gezicht niet blakende bekoort,
 Die wysheit onderzoekt om wetenschap te leeren?
 Om deze Boekery nu verder te stoffeeren
 Met al dat keurlyk hiet, is 't loflyk dat elk Lidt,
 Die in het Raadthuis op 't gestarde kussen zit,
 Hier zyne mildheit toont, door gift van braave stukken,
 Waar door het in 't vervolg de Boekzaal zal gelukken,
 Datze een der schoonste van de Zeven Landen wordt.
 Maar, Zangeres, 't is tydt dat gy u hier bekort,

En voortstapt in 't bezien der hoogverheve zaalen.
't Geheugt my noch hoe groots ik my daar voelde onthaalen,
Met al de Broederschap der Kerkvergadering,
Als d'Edele Achtbaare Raadt, na heusche nodiging,
Ons zette aan zynen disch, voorzien met keur van spyzen,
En 't edelst druivenvocht, waar door de vreugdt kon ryzen
In 't hart; wanneer het werk der Kerke was verricht
Met alle vreedzaamheit: dies denke ik aan Maastricht,
Door d'eere en gunst genoopt, in zynen kreits ontfangen,
Noch heughlyk meenigwerf; en pryze in myn gezangen
D'oprechte vriendschap daar genooten dag op dag,
Wanneer ik d'eerste reis die Stadt en Landtstreek zag,
Die ik, naar schynbaarheid, zal nimmer weêr genaaken.

'k Gevoel noch echter 't vier wel in myn' boezem blaaken,
Dat ik my anderwerf verzaade door 't gezicht
Der Stadt, en 't geen'er voort is aan den Stroom gesticht
Die haare vest bespoelt; de zoom der Zeven Staaten,
Waar op men, by 't behoudt, zich veilig kan verlaaten,
Als op de Voorschans, die den zilvren vloedt bevrydt.
Want raaktmen 't bolwerk van die sterke Steden quyt,
Kan zulks vooral Maastricht in zynen welvaart krenken.
Doch laat ons niet vooraf op ongevallen denken,
Door geene middelen somwyl te schutten; want
De hooge Vaderaadt, van 't naau vereenigt Landt,
Zal in dit wigtig stuk, elk kundig, niets verzuimen.
Moet dan een minder magt 't bezit voor meerder ruimen,
Men trooste zich het lot van 's wereldts wisselval.
Godts hoede blyft dan weêr de voormuur en de wal,
Om, als in vroeger tydt, het Staatgebiedt te dekken;
Opdat die Heerschappy niet mag tot onheil strekken
Der Stadt, en van den bloei haars handels op den vloedt.
Naardien ook 's Hemels zorge ons heeft zoolang behoedt,
Zoo stelle men hier op alleen zyn vast betrouwen.

Maar laat ons in 't gemeen de verdre Stadtsgebouwen,

Als in een zweemsel slechts, voortbrengen voor het oog.
 Hier zietmen Kerken, die met torens hemelhoog,
 Naar Gotsche bouwkunst, en veel loofsieraaden praalen,
 Door geene dichtpen naar haar grootsheit af te maalen,
 Vooral wanneer men al haar binnenpracht beschouwt.
 Wat zyn 't gevaarten, die ter eere zyn gebouwt
 Der Heiligen, byna met naamen niet te melden!
 Dus eerde oudt Romen eer zyn Keizeren en Helden,
 Aan wien 't Gemeenebest zich achtte, of was verpligt.
 Zoo zagmen Tempelen voor* 't Broederpaar gesticht,
 Grondtleggers van de Stadt, en andre Halve-goden,
 Tot wien men in den noodt godtvruchtig quam gevloten,
 Met statig kerkgebaar, en offerplegtigheid.
 Zoo hadmen Jupiter een heiligdom bereidt,
 Als voor den Oppergodt, den Donderaar geheten:
 Ook wierden Herkules en Venus niet vergeeten,
 Noch Ceres, Mavors, en den verdren Godenstoet,
 Voor heele, of halve Goôn van 't Heidendom gegroet,
 Oneindig in getal, elk naar zyn' rang en waarde;
 In hunne Tempelen, daar 't volk in, t'zamenschaarde,
 Eerbiediglyk geviert, als Hoeders van den Staat.
 Hoewel 't niew Rome nu zoo ver niet buitenslaat,
 Dat het de Goden zou van zynen Voorzaat eeren,
 Zoo blykt het zonneklaar, hoe 't zich hier mag verweeren,
 Dat zynen Godtsdienst is gebootst naar 't Heidendom.
 Men ga de wyken van de Stadt slechts eens rontom,
 Waar in 't van Kerken krielt, en Kloosters, en Kapellen:
 Wat naamen hoortmen van die Heiligdommen spellen?
 D'een is de[†] lieve Vrou, die sint Niklaas gewydt,
 Dees sint Mattheus, die sint Jan, (doch zyn, tot spyt
 Van Romens aanhang, deeze in 't recht gebruik verandert,
 Als daarmen, voor Godts naam, den Evangelistandert,
 Van 't waare Kruisgeloof, in opgestoken heeft.)
 Maar, als men verder denkt wat naamen men al geeft,

* *Romulus en Remus.*

† *Wy noemen'er maar vier, voor alle andere, ons niet met naamen bekend.*

Zoo hier als elders, aan de trotsgebouwde Kerken,
 Zy zyn oneindig; daar met recht uit is te merken
 Dat Romes Kerkvoogdy steeds volgt den ouden zwier
 Van haare Voorzaatinne, (eer Godt de heilbanier,
 Door Peters leere en woordt, en Pauwels stem, daar plantte;)
 Waar tegen zich de laatste op 't allervinnigst kante,
 Om 't Heidensch bygeloof te smooen in den grondt,
 En Godts genadeleer, van 't zalig Vreêverbondt,
 Te stellen in haar licht door d'Evangelivaarheit.
 Bezagmen nu eens recht de zuiverheit en klaarheit
 Van 's Heeren leeringe en der Goddelyke wet;
 Hoe haast bleek 't middagklaar dat Rome was besmet
 Met eenen Schepzeldienst, in plaats van dien der Godtheit.
 Want, hoemen 't ook verbloemt, 't is blykbaar dat het slot leit,
 In d'oeffeningen van zyn Godtsdiensts-plegtigheit,
 Dat alles slechts tot praal en pracht wordt aangeleit,
 Naar 't Roomsch aaloudt gebruik, schoon in den naam verscheiden.
 Gaf 't pas in dit gedicht zulks breeder uit te breiden,
 Naar 't geen men zeker weet, en onbetwistbaar is;
 Men zag hoe ydelyk dit Rome met vernis,
 Als 't overschandelyk, bstrykt in zyn verweering.

Doch 't zy geoorloft iets t'ontvouwen der vereering,
 Die 'k zag in uwen kreits, ô Pronkstadt van de Maas!
 Ter eere, en op den dag des heiligen Servaas,
 Zoo in het Kerkgesticht naar zynen naam geheten,
 Als in den omkring, door geen' zangtoon uit te meeten;
 Naardien ik op 't gezicht ontroert wierde in het hart,
 En door dien stacydrom als in den geest verwart,
 Vermidts ik 't Christendom zoo ver zag afgeweken
 Van 't waare redenslicht, en 't Evangelipreêken,
 Door Godes Zoone op aarde, en zyne Apostelschaar,
 Naar Godts gestaafden wil, verricht in 't openbaar,
 En door de pennen van die Heiligen beschreven;
 Die, in dit opstel, door des Heeren Geest gedreven,

Ons hebben uitgelegt 't onfaalbaar Kerkgeloof,
Opdat de Waarheit nooit de Valsheit viel ten roof,
Die 't menschdom ligtelyk kon door verkeertheit smeeden.

Ik zag dan al den zwier dier overplegtigheden,
De Monniksorders, by haar vaandelen geschaart,
Met toortzen in de vuist, gebaart en ongebaart,
En 't Koorgenootschap van die kerke; als Kanonyken,
In 't prachtig feestgewaad, met hunne fakkels pryken,
Waar by men zag den Raadt van 't half Gebiedt gevoegt,
Met meest de Burgery, vervrolykt en genoegt,
(Daar 't zingen blyk van gaf) in 't hooge feest te vieren;
Toen nu de togt begon met al de kruisbanieren,
Waar in men Heiligen met verven zag gemaalt,
Daar ieder Order, als haar heerlykheit, meê praaft,
En haaren Schutspatroom in ongelegentheden,
Zoo zagmen statelyk de Broederschappen treden,
Gekoppelt paar aan paar, in groots, en schraal gewaad,
De groote kerkdeure uit, en kerctrans om, langs straat,
Door eenen mengelhoop beschouwt van sexe en jaaren.
Na d'omgang quam de sleep van Kerk- en Kloosterschaaren
Weêr in het Heiligdom, geschaart elk by zyn vaan,
Als benden die men ziet in haar geleedren staan,
Waar door Godt* Mauzzim wierd in 't midden heen gedraagen,
De Misgodt, van wien nooit d'Apostelen gewaagen,
Maar dien men hier beschouwt, als hem de Priester torst,
In eene goude kas geheven voor zyn borst,
En dien ik, als een Godt, zag met aanbiddinge eeren;
Wanneermen zag al 't volk zich naar den Priester keeren,
Op d'aarde neêrgeknielt met diepe ootmoedigheid;
Geen hooge of laage staat maakte ook hier onderscheidt,
Maar elk aanbadt dien Godt, op 's Priesters tredt en wenken.
Hoe kan des menschen geest, dachte ik, dien dienst bedenken,

* *Daniel cap. XI. vs. 31-39. kan over deezen Godt, en den Vorst die hem zoude invoeren, aandachtig worden nagezien, daar ons geene duistere trekken van den Paus, het Pausdom, en den Roomschen Misgodt in voorkomen.*

En zulk een Godtheit, daar zelf 't Heidendom voor schrikt?
 Wordt zoo de Godtsdienst uit zyn leden gansch verwrikt,
 Door kracht van 't Bygeloof, en als op 't hart getreden?
 Hoe is dit plegtgebaar in Christus Kerk gegleden,
 Daar 't minste zweemsel niet van voorkomt in de Schrift?

O Romes Aanhang, die met zulk een woede en drift
 Ons doemt voor ketteren, dit leven zelfs onwaardig:
 Die met geweldt, en staal, en vuur, staat blakend vaardig,
 Om ons t' ontruimen uit den menschelyken staat:
 Die altoos tegens ons een adder voedt van haat
 In uwen boezem, naar uw kerkgebruik en gronden;
 Zaagt gy eens hoe uw Kerk Godts rechten heeft geschonden,
 En alles omgekeert, verbastert, en verminkt,
 En hoe de zuivre leere in onze Kerken blinkt,
 Van Godt zelf afgedaalt; hoe haast zoudge u bedenken!
 Dan zou de dolheit nooit zoo ver uw herssens krenken,
 Wat uwen *Dolmans* dryft, (naar Plutoos geest en aardt,
 Door zyne moordery van 's wereldts wieg vermaart)
 Om waare Christenen voor schuldigen te doemen:
 En, zonder eenigzins zyn vonnis te verbloemen,
 Hen, zonder onderscheidt, te wyzen naar de doodt,
 Die, door hun teêr gemoedt, zyn buiten Romens schoot;
 Schoon zy naar 't Hemels woordt hun leere en zeden schikken.

O moordersch Rome! wie moet voor den dienst niet schrikken
 Van uwe echtschendery met 's Hemels Bruidegom!
 Voor Godts Orakelen bezwykt gy, en staat stom
 Wanneer men u bewyst dat gy zyt afgevallen
 Van Christus leere en woordt; hoe stout gy ook moogt brallen
 Op d' Oudheit uwer Kerke, en hier van schreeuwt en tiert.
 Want heeft d'Apostelschaar ooit Kerkmisfeest geviert,
 Of immer Mis gedaan? Wil dit wel overweegen:
 Men eischt van u bewys. hier staat gy voor verlegen;
 Doch hebt voor uwe zaak een' andren vondt bedacht,
 Opdat het Ketterdom, dat dezen dienst veracht,

Gesmoort worde in zyn bloet, en wechgevaagt van d'aarde,
 Maar is dat 's Hemels leer, die Christus openbaarde,
 De Heilant, dien men ook diervoegen heeft gedoemt,
 Als eenen lasteraar? Zoo gy dan, Rome, roemt
 Op Oudheit, die gy nooit in Christus woordt kond vinden,
 Zoo zyn de Jooden wis uwe oudste kerkgezinden,
 De Joodtsche Bloetraadt, die den grondt eerst heeft gelegd,
 Waar op ge, in dollen drift, ons lyf en goedt ontzegt,
 En tegen Christus leer de bloetvlag op durft steeken.

Maar 'k voele dat ik ben te ver van 't stuk geweeken,
 Vervoert door 't naar gezicht van Romes ydle pracht,
 En 't wangebroedtzet uit de herssens voortgebragt
 Van eenen Monnik, *Dol* in naam en in gevoelen,
 Die in zyn beuzelschrift zoekt zynen moedt te koelen
 Aan alle Ketteren, dien Rome daar voor acht.
 Maar deze Ketter most dan d'eerste zyn geslagt,
 Als die geen weërge heeft in zyne ketttersleering.
 Want (wat hy zeggen mag tot steunsel en beweering
 Van zyn gevoelen) 't is een afgrondts vuyl gebroet:
 Naardien Godt haat en wraakt den man verhit op bloet,
 En hy de vierschaar spant, als Heerscher in den hoogen;
 Als die geen moordtlust noch verkeertheit kan gedoogen,
 (By 't Heidendom gepleegt) tot voorstant zyner kerk.
 Toon ons, indien gy kond, *ô Dolmans*, Christus merk
 In uwe plegtigheên, Misdienst, en Moorderyen.
 Men ziet den Antichrist Godts uitverkoornen wyen
 Aan zyn vervloekte wraak, zoodat hy dronken wordt
 Van 't bloet der Heiligen, door zynen last gestort;
 Maar niet dat Christus, of d'Apostels hier naar zweemden.
 Laat Rome zich dan vry van 't Christendom vervreemden,
 En Christus waare leer, die 't Evangeli staaft,
 Waar door het niet alleen zyn grondtvest ondergraaft,
 Maar stout de zyde durft van 's Heilants vyandt kiezen:
 Wy willen voor Godts Naam liefst alles hier verliezen,

Dan ons te vlyen naar zyn Heidensch bygeloof.
 Nooit valt een Christenziel des afgrondts magt ten roof,
 Die zich op Christus bouwt, en vasthoudt aan zyn gronden.
 Hy, uit des Vaders schoot, op 't aardtryk afgezonden
 Tot Leeraar, Priester, en den Koningk van zyn volk,
 Gaf nimmer zyne Kerk, tot wapen, vuur en dolk,
 Om d'ongelovigen, of ketters te vermoorden;
 Maar wel zyn zuivre leere, om, als met zyde koorden,
 Hen zagt te trekken tot het Evangelilicht.

Maar, waar verdwaale ik in de vesten van Maastricht,
 En 't midden van de Stadt, door yver voortgedreven?
 Des Landtvoogdts heusheit zal 't my, naar ik hoop, vergeeven,
 Dat myne Zangeres zoo ver haar doelwit mist.
 't Schynt dat zy inderdaadt in 't zingen zich vergist,
 Zoo in den buitensprong, als 't onderwerp der zaaken.
 Dies wil ik in het slot van deze zangen staaken
 Iets meer te reppen, dan het geen de stof vereischt:
 Want zeker 'k most voorlang de Maas zyn afgereist,
 Nadat ik Aigermont had met de Vest verlaaten:
 Doch dat ik, voor het end, noch eens de ruime straaten,
 En groote plaatzen doorspansseere van de Stadt.

De Vrydhof, daarmen eer lyfsbergings vryheit hadt,
 Is sierlyk in 't verbandt bezet met lindeboomen:
 Hier zietmen Edelen en Burgers t'zamenkoomen,
 Met Geestelyken, elk in zyn gewaadt en dragt,
 Om 't nieuws te hooren dat de Loopmaar heeft gebragt,
 Of 't geen van elders is door schriftberecht ontvouwen.
 Somwylen magmen hier die ruime plaats beschouwen
 Byna als Amstels Beurs, recht op den middagstondt.
 Veel krygsvolk zietmen hier ook wandelen in 't rondt,
 En in den verdren drang, zoo Hopliën, als soldaaten,
 Ter Hooftwacht hier bestemt: vermidts men alle straaten
 Hier schier bespieden kan, 't zy voor- of achteruit,
 En van bezyden, zoodat hier de kring als sluit

Van 't middenstip der stadt, om alles te bewaaken.

Sint Jan, en sint Servaas, die schier elkander raaken,
 (Hoewel de Godtsdienst van hen gansch verscheiden is,
 Want d' een pronkt met Godts leere, en d'ander met de Mis;
 Dien grooten offerdienst, die daaglyks op d'altaaren
 Geschiedt, en nimmer kan met Christus offer paaren;)
 Weêrzyds voorby gestreeft, zoo zwenktmen naar het Hof;
 Hier vindt de zanglust weêr een ruim verschiet van stof,
 Tot roem des Landtvoogdts, en 't gezicht der groote zaalen,
 Die, heerlyk opgebouwt, met pronkbehangzels praalen,
 Vol kunstig beeldtwerk, daar het stoutst penseel voor zwigt:
 Want zeker quam my nooit iets grootzer voor 't gezicht,
 Zoo gloeiende van kleur, met zulk een vaste houding,
 Dat alle schildery verbleekt scheen door verouding,
 En ingeschoten, als zy quam by 't schoon tapyt.
 Nu ben ik 't denkbeeldt der Historiën wel quyt,
 Maar niet in 't algemeen dat van die Pallasstukken,
 't Gewrocht der weversspoel, dat ieder zou verrukken,
 Ja zelf de Kunstgodin; als eer Arachnes werk,
 Hoewel zy door haar magt die trotse viel te sterk,
 En haaren hoogmoedt strafte; als 't hart haar kunst waardeerde.

't Gezicht, daar my ook toen de Veldtheer meê vereerde,
 Der meeste Sterkten in Europes kreits bevat,
 Door Vestingbouweren getekent, is een schat
 Die onwaardeerbaar is voor Mavors togtgenooten.
 Hier zag ik hoe een vest met bomben wordt beschoten.
 Daar hoe een lynchans wierd besprongen, en verweert.
 Hier hoe de vyandt wordt van wal en schans gekeert.
 Daar hoe een bolwerk, of reduyt wordt ondergraaven
 Met mynen in den grondt; het kerkhof voor de Braaven,
 Naardien geen dapperheit hier tot verdading geldt,
 Maar 't alles zwigten moet voor 't onderaardsch gewelt,
 Wanneer de zwavelkolk wordt looslyk aangesteeken.
 Hier zagmen een ontwerp hoe 't leger most door beeken,

En stroomen waaden, eer 't was 's vyandts grondt genaakt.
 Men zag ook slagen, daar 't van vier en solfer blaakt,
 En alles door de kling ter neder wordt gehouwen.
 Daar scheen geen end te zyn in 't kunstwerk te beschouwen,
 Van alles 't geen Belloons en Mavors dienst betreft,
 Van my niet naar waardy van 't onderwerp beseft,
 Als in de wapenen en krygskunde onbedreven.
 't Onthaal daar dag op dag de Broederschap gegeven
 Der Kerkvergadering, drie paaren te gelyk,
 (Daar ik ook deel aan had) was mede een klare blyk
 Van 's Veldtheers heusheit, waardt met dankbaarheid te roemen.

Maar ga ik verder om in myn gezang te noemen
 De ruime straaten, en de Merkten, groot van kring,
 Zoo raake ik ligt verdwaalt, of valle in zwymeling,
 Vooral des merktdaags, door het grimmelen der menschen.
 De groote Raadhuisplaats heeft alles dat te wenschen
 Is van den leeftogt, voor den mensch en 't vee bereidt.
 De klank van 't klokspel, op den Raadthuistoren, spreidt
 Zich vrolyk door de lucht, en streelt elks harte en ooren;
 Een spel zoo kunstig dat het moet Apol bekooren,
 Als hy zyn rossen ment door deeze luchtstreek heen.
 Wanneer nu oudt en jong de merktplaats over treên,
 En elk zyn gading zoekt, in keur van koopmanschappen;
 Zoo schynt het, als men staat op 't hoogst der Raadthustrappen,
 Dat deze schaaren hier als nyvre mieren zyn,
 In recht en schuins gedrang; daar dees ziet naar een zwyn,
 Die naar een schoone schink; dees naar een malder koren,
 Die naar 't gevogelte, dat boerejongens stooren
 Uit zyne nesten, kaal, of pas ten halven vlug:
 Spansseertmen nu wat voort, of deinstmen wat te rug,
 Daar vindtmen spartelvisch, verschalkt door aas en netten.
 Voorts zietmen koopmanschap, zoo nieuwe als oude, zetten
 In kraamen net geschaart, naar ieders liefde strekt.
 Ook leit de gansche straat, ter noorder zy, bedekt

Met lappen, oudt geweer, en uitgelezen boeken,
 Daar ieder, naar zyn keur, 't behaaglykst uit kan zoeken,
 Als hy, met vryheit, hier een tweede uitleezing doet.
 Wat is hier veldtgewas; groen moes, dat jeugdig bloet
 In d'aderen verwekt: by minners hoog geprezen!
 Men kan d'onnozelzeit uit veeler wezens leezen
 Der boeremeisjes uit het landt van Overmaas,
 Daar d'eene hoendren veilt, een tweede vette kaas,
 Of boter versch gekernt; en Limburgs lekkernyen,
 Van rechte kenneren gelieft voor speceryen,
 In 't heet Molukkenlandt door Febus vuur gegroeit.

Maar och; wat schrik! Ik zie soldaaten daar geboeit,
 Verlopers uit den dienst, en op de daadt gegreepen,
 Wel vast geknevelt naar de mikgalg heene sleepen,
 Voor 't wachthuis hier geplant; opdat zy door de dootd
 Hun misdryf boeten, als die, reukeloos en snootd,
 Zich uit den dienst van 't landt, als schelmen, stout begeeven,
 Doch die, naar 't krygsgerecht, verbeuren lyf en leven,
 En zeker welgegrondt, wanneer zy dit bestaan.
 Want lietmen zulken vry, hoe zou de tucht beslaan,
 De strenge legertucht, om 't krygsvolk in te toomen;
 Een ongebonden hoop, die 't landt zou overstroomen
 Met roof en stroopery, tot zyne onveiligheit?
 Dies billyktmen met recht de dootdstraf, die bereidt
 Is voor dit schuim van volk; verlopen om te rooven,
 En schendtbedryven, als men naaulyks kan gelooven,
 Te pleegen met geweld, tot onheil van den Staat.

Maar, Kallioop, 't is tydt dat gy de stadt verlaat,
 Onmooglyk naar vereisch in zangen te beschryven:
 Want, wat gy zingen moogt, veel zal'er overblyven
 Dat pas wordt aangeroert. ook is 't het oogwit niet
 Datge in een tafereel vertoont al 't geen men ziet
 In al de Wyken van de Stadt en haare strecken.
 U is noch over van de Steenspelonk te spreken,

Die naar sint Pieter hiet, of hem geheiligt is.
 Waar zyn'er woorden, om die naare duisternis,
 Die kronkelwegen, van dien doolhof af te maalen,
 Waar in men nimmer dan het fakkellicht ziet straaLEN,
 En dienmen echter, door nieuwsgierigheid, doorkruist?

Doch dat wy eerst de Sterkte, onkrenkbaar overkluist
 Met steengewelven, op het klif des bergs beschouwen.
 Dit 's een der zwaarste van Gradivus krygsgebouwen,
 En als onwinbaar voor de vyandtlyke magt.
 De Vesting wordt bewaart met eene sterke wacht,
 Der Stadtsbezettinge, om haar veiliglyk te dekken,
 Als eenig vreemt geweld den berg quam overtrekken,
 Of door de laagten drong naar haare wallen heen:
 Dat ook, als 's vyandts heir aan zynen voet verscheen,
 Het van geen beukery de Stadt ooit kon bedonderen.
 Maar binnen in 't gewelf moet elk zich meer verwonderen
 Door 't zwaare muurwerk, daar de trompen van 't geschut
 Door speelen moeten, van den steenberg onderstut,
 Zoo dik gemetst, dat naau 't gezicht hier door kan straaLEN.
 Men ging de vesting om, eer datmen raakte aan 't daalen,
 Langs d'uitgehouwe trap van meer dan hondert treên,
 Naast eene ronde put, gekapt uit eenen steen,
 Waaruit men water kan tot op de vesting hyzen.
 Wat mostmen in den geest niet voor de balgen yzen,
 In 't rondt der galderye op paarden net geschaart,
 Gegoten van metaal, daar 't hart voor wordt vervaart,
 Wanneermen overdenkt hun kracht in 't solferbraaken,
 Daar sterke vestingen door 't onderst boven raaken,
 En transsen worden tot de grondtvest toe gevelt.

Doch, hoe 't nu verder in de Sterkte was gestelt,
 En hoe de Slakers van 't geschut hier adem krygen,
 Wanneer zy door een wolk der zwaveldampen hygen,
 En in het aanzicht zyn begruist van stof en zweet,
 Als 't veldt rontom weêrgalmt van 's vyandts wapenkreet,

Der fiere Ruitery, gezetelt op haar rossen,
 En legerknechten; dienmen onvermoeit, door 't lossen
 Van 't zwangere geschut, op Mavors wys, begroet;
 En hoe men verder uit de sterke Vesting woedt,
 Wanneer zy, of de Stadt ooit worden aangevallen,
 Zoo dat het alles blaakt van vuur rontom de wallen;
 Valt gansch onmogelyk te stellen voor het licht:
 Want naalyks kreegmen half van alles hier 't gezicht,
 Zoo door den snellen spoedt, als 't flaauwe fakkelblikken;
 Alleen zag 't alles naar, waar voor men most verschrikken,
 't Geen door 't verzekeren der deuren wierdt vergroot,
 Naardien men t'elkens haar in onzen gang toesloot;
 Waar door de longepyp en 't harte als wierdt gesloten.

Maar lang genoeg 't gezicht der vestingkluis genoten.
 Wy daalen naar omlaag langs hooge treden af,
 Met toortzen voorgelicht, in 't leunen op een staf,
 Naardien de trappen hier zyn hoog en breedt gehouden,
 Gelyk voor Titans: als in Gottische gebouwen,
 't Zy oude torens, of kasteelen, zyn gelegd.
 De diepe put, als vast aan deze trap gehecht,
 Is ysselyk om by het toortslicht in te kyken.
 Ook konnen ligtelyk, in 't aftreên, hier bezwyken,
 En storten naar omlaag, door schrik en zwymeling,
 Naardien de trap is als geslingert in een kring,
 Rontom dien waterkolk; dies moetmen zeker treden.

Na 't daalen, zagenwe ons, al half vermoeit, beneden
 In deze Steenspelonk, vervaarlyk voor het oog;
 Want heftemen het hoofdt, by 't fakkellicht, omhoog,
 Zoo scheen de naarheit uit het steengewelf te daalen.
 Bezagmen 't hol rontom, zoo quamen Plutoos zaalen,
 En naare kerkers, door de dichtpenne uitgebeeldt,
 Zich opdoen aan 't verstandt, daar niets de zinnen streelt;
 Maar alles akelig zich toont, en vol verschrikking.
 De duisternis scheen 't harte als t'elkens by verdikking

Te prangen door haar zwaarte als 't fakkellicht ontbrak.
 't Spansseeren, recht en dwars, door elk gehouwen vak,
 De groote heirbaan langs, (daar hondert zydlingswegen,
 Met kuilen, pieken diep, zyn naast en by gelegen)
 Van* Keizers handt gelicht, verleende t'elkens stof
 Om zich t'erinneren den doodelyken hof
 Van Dedalus gebouwt; dien niemant uit kon doolen,
 Daar Minotaurus zich in 't midden hielt verscholen,
 Van Pasifé gebaart, de schrik van Griekenlandt;
 Totdat dit Paardtmensch wierdt gevelt door Theseus handt,
 Nadat hy 't Schrikdier in den doolhof had gevonden;
 Waar na hy door den draadt, van 't kluwen afgewonden,
 Dat Ariadna hem tot zynen leidtsman schonk,
 De rugtreedt weder nam, en zoo quam aan het honk,
 Daar hy dien dwarrelhof was moedig ingetreden.
 Maar, laat ik verder iets der steenspelonke ontleeden,
 Daar langs dien grooten weg veel duizent naamen staan,
 Ter wederzyden, van de schaar hier doorgegaan,
 Daar van 't gezelschap elk schier zynen naam by maalde,
 Niet verre van den drop die door een spleet neêrdaalde,
 (Geheten de fontein) beneden in het hol,
 In eene ronde kom, die toen was boordevol
 Van 't druipend water, of een vocht vervalscht door streeken.
 Toen is ons verder een beruchte plaats gebleken,
 Die daar den doopnaam van Studentenkamer draagt.
 Beschouwtmen nu eens hoe de berg is onderschraagt,
 Door pylers huizen dik, of vakken zwaar als kerken,
 Zoo achtmen dit voor een der wonderlykste werken,
 Die onder d'aarde wordt in 't wereldtruim bespeurt.
 Niets is'er in den kring, of kruin des bergs gescheurt,
 Daar 't daglicht zynen glans, of straaLEN door kan schieten:
 Dies most die wandeling ons eindelyk verdrieten,
 Die nu meer dan een uur hadde onverpoost geduurt,
 Waar in het altoos was spelonkig, of bemuurt,

* *De leider en toortslichter dus genaamt.*

En stronklig op den grondt, door afgevalen stukken;
 Gelyk men ook somwyl most naar beneden bukken,
 Om door te kruipen daar de zoldring was te laag.

Waar ik belust op ben; ik voele my niet graag,
 Om door dit aaklig hol ooit weder te spansseeren.
 Die evenwel Maastricht bezoekt moet nimmer keeren,
 Voordat hy dezen Berg inwendig heeft doorkruist.
 Doch niemant loope in 't hol door drift, of onbesuist,
 Of met te luttel lichts: naardien 't hier eeuwig nacht is,
 En, mistmen 't rechte spoor, 't als buiten menschen magt is,
 (In deeze Bergspelonk, daar duizent wegen zyn,
 Schoon met trompetgeschal, en by den fakkelschyn)
 Om eenen doolenden te vinden, of te hooren;
 Doordien de klanken voor de zwaare pylers smooren,
 Die 't licht ook stuiten van de toortzen buiten af:
 Dus wierdt de ruime berg een ongenadig graf,
 Waar in men hulpeloos, door 't scherpste zwaardt, most sneeven.

Toen wy nu, na zoolang dien doolhol door te streeven,
 Het licht weer zagen van den aangenaamen dag,
 Wierdt straks de vrolykheit bekent door zoet gelach,
 Van 't gansch gezelschap, dat de naarheit veel verzagtte.
 Maar toenmen de spelonk ontworstelt was, en dachtte,
 Dat daags te vooren daar een heir in had gehuist
 Van Heidenen; 't geen 't landt rontom had doorgekruist;
 (Een wraakbaar vuyl gebroet, befaamt door schendtbedryven;
 Dat met veel honderden hier veilig kon verblyven,
 Doch met het krieken van den dag vertrokken was)
 Vermeerderde de vreugdt; omdat zoo wel van pas
 Dit schuim van Schuimeren den berg was uitgeweken,
 En voortgetogen naar de Luikerlandsche streeken:
 Want wie ziet geerne dit geboefte in groot getal?

Maar buiten de spelonk, zien wy een' steilen wal,
 Doch met een klif voorzien, om zagdjens op te stygen.
 Hier zult gy, Zangeres, weër nieuwe zangstof krygen

Door 't Klooster, hecht gesticht, en zyne Broederschap
 Van sint Franciskus schaar. doch dit 's een ruimer trap,
 Dan die der Vesting, om in 't duister hol te koomen.
 Hier zagmen uit den tuin de zilvre Maas weêr stroomen,
 En 't langgesnebde jagt geankert aan den voet
 Van 't heilig kloosterlandt; daar wy meê door den vloedt
 Flus zouden stedewaarts langs dezen oever vaaren;
 Doch na 't bezoeken van de gladgekinde schaaren
 Der Monniksorder, die Slavantens grondt bewoont;
 Naardien hier alles zich zoo heughelyk vertoont,
 Als iemand ergens kan, tot oogvermaak, verwachten.
 Ook zal de vrolykheit de naarheit weêr verzagten
 Der bergspelonk, naardien het hart hier adem schept.

De heusheit des Prioors dient hier vooraf gerept,
 Die zyn beleeftheit toonde in kloosterdrank te schenken
 Aan ons gezelschap, en d'amechtigen te drenken,
 Droogsmondts gekomen uit sint Pieters donkre kluis.
 Hier zaten wy in 't groen, by 't liefelyk geruisch
 Van Zephyrus, waar door 't geboomte wierd bewogen
 In zyne toppen, en hier alles scheen voor d'oogen
 Een Paradys te zyn, door zyne groente en bloei.
 De Monnik had, naar 't bleek, noch niet den vollen groei,
 Noch 't uitgezette lyf, als andre Kloosterlingen,
 Wien naau hunne Orderskap de leden kan omringen,
 Schoon van veele ellen wydt, door 't aangewonnen vet.

Als wy nu in 't prieel ons hadden neêrgezet,
 Ontvonkte in ons de lust om vreedzaam eens te smookten.
 Maar och; wat ongeval! de pypen zyn gebroken
 In 't Maasjagt, door verzuim, of onvoorzichtigheit.
 Wy toonen den Prioer 't gebrek: doch hy ontzeit
 By onvoorziening, dat hy pypen kan beschaaren;
 Want, zeide hy, 't Brevier kan met den Monnik paaren,
 Maar geen Vulkanus kruidt, gezogen met den mondt;
 Doch, sprak hy verder, 'k zal eens zoeken in het rondt,

Of hier geen overschot der Walsche Predikanten
 Te vinden is, die voor drie dagen op Slavanten
 Als Plutoos smookten in 't benedenlustpriëel.
 Hy bragt'er ook twee drie, ten halven, of geheel;
 Daar wy toen onzen lust stukswys meê konden boeten.

Maar 't fris Bourgonjevocht kost best den prang verzoeten,
 Geleden in den berg, en d'uitgedroogde keel,
 Waar van ook de Prioer kreeg zyn gerechte deel,
 Dat hem niet minder dan het gansch gezelschap smaakte.
 De Sexe, schoon zy heel nieuwsgierig was, en blaakte
 (Naar haaren eigen aart) om 't Klooster te bezien,
 Wierdt flux (gelyk een zaak die nimmer mogt geschiên,
 Opdat zy 't Klooster niet ontwydde) naar de wetten,
 Geweigert om een voet hier in te mogen zetten;
 Hoewel de Kloosterkerk voor haar wierdt opgedaan.

By leiding des Prioors, zyn wy rontom gegaan
 De cellen, waar in zich de Broeders meest bevonden,
 Elk afgezonden, daar wy niet meê spreken konden;
 Naardien 't was vastendag, naar Romes orde en wys,
 Wanneer de Broederschap zich speenen moet van spys,
 En met droog roggenbroodt, naar 's Prioors woordt, genoeg.
 Toen gingen wy ons in de Boekery verwoegen,
 Naar Monnikswyze, vry wat schraaltjens gestoffeert:
 Want wie dier Broederen is immermeer geleert,
 Of heeft de rechte lust om wysheit na te speuren?

't Gedoemde Keterswerk was hier met tralideuren
 Vast afgesloten; voor 't nieuwsgierig onderzoek.
 Maar op de tafel lag een overheerlyk Boek,
 Een Bybel, in 't Latyn op perkament geschreven,
 Als of hy was geprent; zoo gaaf, als wy ons leven
 Niet zagen, daar voorin de schoone Rede stont
 Van sint Hieronymus, waar in men flux bevondt,
 Wat boeken hy voor echte, of apokryfe erkende.
 Men toonde 't den Prioer; en hoe zich Rome wendde

Van 't recht gevoelen diens Oudtvaders, in de lyst
 Der heilige Boeken: doch hy vraagde; Wat bewyst
 Dit tegen onze Kerke, onfaalbaar in 't verwyzen,
 En in 't erkennen van de Schriften? dit 's te pryzen:
 Dit is het waar geloof der echte Christenheit.

Al watmen (sprak hy voort) dan tegen Rome pleit,
 De waare Moederkerk, moet niemant immer volgen.

Zoo wordt de Waarheit door d'Onweetenheit verzwolgen.

Zoo voert die oude Kerk verwaant de zegepraal:
 En als dit qualyk slaagt; zoo heeft zy vuur en staal,
 Om 't Ketterrot aanstondts den lastermondte te snoeren.
 Maar wie zou in den geest hier over niet ontroeren,
 Vermidts men slechts haar woordt stelt voor haar hoog gezag?
 Doch Rome voere vry dierwys de zegevlag,
 Wy zullen ons hier door zyn wet niet onderwerpen.
 Laat zyne roeden vry op onze leden snerpen;
 Wy kennen 't Hemelsch woordt en eeren 't in 't gemoedt,
 Hoe zeer de razerny, in heete gramschap, woedt,
 Om 't dierbaar Godtskleinoodt ons uit de handt te rukken.
 Gewillig latenwe ons om Christus zaak verdrukken,
 Door 't nieu Egypten: als Godts Erfdeel voorgespelt.
 Maar Rome denke vry, dat Godt zyn snoodt geweld
 Zal wreeken, tot zyn' val; naar zyne onfaalbre dreiging.

Maar, hoe! wyke ik in 't end by toeval, of door neiging
 Tot Godts Orakelen, noch eens van 't doelwit af,
 Door 't ongegrondt bescheidt dat my de Monnik gaf,
 Als hy zich door 't bewys diens Vaders zag verwonnen?
 Men achte, dat ik my in d' order heb verzonnen,
 En zie zulks over 't hoofdt, als eene omstandigheid:
 Ook zy het Boekvertrek hier meê vaarwel gezeit,
 Om in de Kerk te zien naar d' andre Reisgenooten;
 En dat met myn gezang de Vesper wordt besloten,
 Den vreemden Avonddienst, op 't hooge koor verricht.

Maar hoe verhaale ik dien? Hoe stelle ik dien in 't licht?

Hoe zal ik op 't papier een denkbeeldt konnen geeven,
 Van 't geen de Monniken godtsdienstig daar bedreven,
 Of, liever, naar het geen het Bygeloof hun leert?
 Dewyl Godt op dien trant gedient wordt noch geëert,
 Als daar geen voorschrift van is in zyn Woordt te vinden.
 't Is dan de regel van die strenge Kapsgezinden,
 Door sint Franciskus voor zyne Order ingezet.
 Het woordt diens Heiligen geldt by hen voor een wet,
 Waar aan zy door gelofte en eede zyn verbonden.

Wanneer wy ons in 't koor der Kerke nu bevonden,
 (Na dat'er voor de Sexe een deuntje was gespeelt
 Op 't orgel, door een Broër, in kunst niet misgedeelt)
 Zoo hoordenwe een gedruis dat zwakken zou vervaaren.
 Straks zagen wy den drom van meest de Kloosterschaaren,
 Ten wederzyden van de banken in het koor.
 Dit quam 't gezelschap als een donderonweër voor,
 Vermidts 'er niemant wist van deze Monnikszeden.
 Men hefte aan met den zang der Litanygebeden,
 Waar in men hulpe en troost der Heiligen verzoekt;
 Nooit tot een leerbeeldt in d'Orakelrol geboekt,
 Maar door des menschen geest arglistig uitgevonden;
 Kerklasten, dien men op de schoudren heeft gebonden,
 Hoewel van* geener waarde in 't Christelyk bedryf.
 Men zag de Monniken toen met het gansche lyf
 Neêrbonzen op den grondt, met stille prevelingen.
 Haast rezen zy weër op, om noch een poos te zingen;
 Waar na zy knielden met een statig plegtgebaar,
 Met d' armen naar de lucht; zoo dat de gansche schaar
 In stilte lag gebukt, met opgesteeke handen.
 Dus scheenen ze alle van een hemelsch vuur te branden;
 Dat Godts alschouwend oog doorziet tot in den grondt.

Ik vraagde een Lekebroër, die aan de Kerkdeur stont,
 Hoe lang dit duurde, en naar den inhoudt dier gebeden.

Zy moeten negenmaal, zei hy, dus met de leden

* Men zie hier over na Colos. 2. vs. 20-23.

Gebogen en gerekt, 't gansch *Pater noster* uit
 En 't *Ave* opzeggen, eer die strenge koordienst sluit,
 Dien zy tot vierwerf toe des daags en 's nachts hervatten.
 Maar, dachten wy, 't is tydt de kerkdeure uit te spatten,
 Verwondert door 't gezicht van zulk een Avondtlof.

Wy vonden den Prioer toen weder in den hof,
 Die voort ons alles wees van tuingewas, en boomen,
 Die vruchten droegen, en dien wy, by 't naderkoomen,
 Heel weeldrig zagen op dien vetgemesten grondt;
 Vooral een Peereboom, die aan den kerkmuur stont,
 Aan latten uitgespreidt, en boven 't dak geschoten,
 Die vol met trossen hing, tot aan de teêrste loten,
 En als een Wonderboom aan ons wierdt voorgesteld;
 Want jaarlyks worden 'er by duizenden getelt
 Dier schoone peeren, die gerypt zyn aan de takken,
 (Zei d' oude Vader) zoo dat veele herwaarts zakken,
 En zien het wonder met verbaasde harten aan.
 Doch, dachten wy, 't is tydt de bergtrap af te gaan,
 Om eindelyk, voor stroom, de Maas weêr af te snellen.
 Maar eerst gevoelden wy den dankpligt boven wellen,
 Dien wy afleidden by den rustigen Prioer,
 Die zich niet moeide met de Broederschap in 't koor,
 Om ons, naar onzen lust, al 't heughlykst aan te wyzen;
 Zoodat ik zyne gunst moet aan de starren pryzen,
 Als die, by 't afscheidt, my byzonder noch verzocht,
 Dat ik des andren daags hervatten wou dien togt,
 Naar dit vermaaklyk Oordt, om voort met hem te spreken.
 Nu was de tydt alreê meer dan te veel verstreken,
 Om, langs d'arduine trap, te daalen naar het jagt,
 Dat ons de voorraadt op Slavanten had gebragt,
 Van eêl Varinas kruidt, en welgevulde flessen.

De Zonnetoorts wees aan dat het al over zessen
 Was aan 't stadts klokkenslag, door 't zakuurwerk gestaaft.
 Dies staken wy in 't diep, (tot vrolykheit gelaaft

Met Libers druivensap) en dreven af, in 't stroomen
 Der Maaze, todatwe aan de wandelplaats der boomen,
 (Met veele laanen hier geschaart in net verbant)
 Geraakten, daar wy toen verkozen 't vaste landt,
 En weder in de Stadt verheugt ter maaltydt gingen.

Daar ziet men, in een schets, verscheide wisselingen,
 Van plaatzen, en onthaal, op die sint Pieters reis;
 Waar mede ik myne taak volwrocht heb naar vereisch
 Van 't stuk, hier toe bepaalt als ik 't hebbe aangevangen.
 Geeve ik nu eenigzins genoeg, met myn zangen,
 Aan myne Vrienden, en den Kenneren der kunst:
 Vooral als ik behaal des Landtvoogdts keure en gunst,
 (Om wiens wille ik alleen het werk hebbe ondernomen)
 Zal ik geen zwarte Nyd, noch Zoilisten schroomen,
 Die vitten mogten op gebreken, my ontslipt;
 Dewyl de kloeksten zelfs met feilen zyn behipt,
 Vooral in Febus kunst; dat alle Schriften tuigen.
 Wil dan een booze Spin hier haar vergif uit zuigen,
 Daar licht de nyvre By wel honig vinden kan;
 Ik trekke 't my niet aan, al was 't een Eedtgespan
 Van 't haatlyk ongedierte, om myne schuldeloosheit
 Te quetzen door de tonge, of zwadder zyner boosheit,
 En wachte 't rustig af, ontheft van alle wraak.
 Ik wensche dat het stuk hun strekke tot vermaak,
 Die 't met onzydigheit en oordeel zullen leezen.

Slechts zorge ik, dat ik van den Veldtheer heb te vreezen
 Het vonnis, dat ik my te breedt hebbe uitgebreidt:
 Maar 'k hoope dat hy my, naar zyn bescheidenheit,
 De wereldt door bekennt, die misgreep zal vergeeven.
 Dies sluite ik met een' wensch: dat d'Opperheer het leven,
 Van dezen dappren Heldt, en Hoeder van Maastricht,
 Lang rekke in zyne gunste, om lange noch 't gewigt
 Dier groote Landtvoogdy, naar wensch, te kunnen draagen.
 Hy wil zyn lichaamskracht krachtadig onderschraagen;

En zynen kloeken geest, vol oordeel en verstandt,
Gestaâg verwakkeren, tot heil van 't Vaderlandt,
Zoo in den stillen Vrede, als 't woën der Krygsorkaanen;
Opdat hy zyne ziel gerust den weg mag baanen,
(Nadat hy d'aardsche vreugde en levenstydt is zat)
Naar 't eeuwig Koningkryke, en 's Hemels vreugdestadt,
Die Godt zelf heeft gesticht, om zonder end te blaaken
In 't Goddlyk liefdevier, en 't hoogste Goedt te smaaken,
De zaligheid in Godts gemeinschap voor altoos,
Een volle heerlykheit, op aarde gadeloos;
Door Christus offerdoodt en bloet alleen verworven:
Zoo praalt de ziel met zege, als 't lichaam is gestorven!

End .

Rede tot lof der dichtkunde; opentlyk in 't Latyn uitgesproken, en in 't Nederduitsch vertolkt.

Hoog-Edele, Wydberoemde, Geleerde, Aanzienlyke Toehoorders, zoo veel als 'er tegenwoordig zyn.

HOewel Uw L. zeer aangenaam gezicht my behoorde moedt te geeven; gelyk ook deeze plaats, zeer deftig om te spreken, my een hart onder den riem te steeken; ondertusschen, naardien men hier omtrent leest, dat zelfs de welspreekendste Mannen, in eenen kring van Geleerden zullende redenvoeren, dikmaals zoodanig zyn ontstelt geweest, dat zy geen een woordt meer konden uitbrengen; wat moedt behoore ik dan te hebben, die niet alleen met geene gaven van welspreekendheit begaaft, maar ook in het redenvoeren zoo luttel ervaren ben, dat ik niet zonder reden vreeze, dat Gy L. over myne stoutheit, in dezen, zult verwondert staan, en verwagten dat ik schaamroodt worde! byzonder wanneer ik 'er by overweege, dat gemeenlyk der Ouden woorden en spreuken byna voor Godtspraaken, en antwoorden uit den Driehoet gelden, en de stoffe myner Rede zoodanig bestaat, dat zy (gelyk d' aardt der menschen zeer verscheiden is) niet minder haare lasteraars en benyders, dan haare pryzers en verwonderaars heeft.

Doch wie is 'er van U L. die de Dichtkonst, die Meestresse der verborge wysheit, niet liever allen lof en roem waardig acht, dan mispryzinge? Haare Voorstanders echter heeft Plato, die Prins der wetenschappen, niet minder dan de Redenaars, geoordeelt uit zyn Gemeenebeste te moeten worden gebannen; omdat de potsmaakers en bedriegredenaars die konsten gemeenlyk gewent zyn te misbruiken, om de gemoederen der burgeren te bederven, en lafhartig te maaken: Weshalven, indien men in dit alles ('t geen men leest een weinig te vry van de Ouden gevonnist te zyn) niets moet doen buiten zyn gezagh; zoo geldt by u in dezen, als ten hoogsten geloofbaar, 't geen ik voorgenomen hebbe te wederleggen; doch indien by de rechtvaardige rechters der zaaken, dat geene dat gezegt wordt, meer ingang heeft dan van wien 't wordt

gezegd, zoo twyfele ik niet of my zal alles in deeze zaak, behalven de hoogste welsprekendheit van Plato, toevallen; en niemand van U L. zal ontkennen, dat het van de reden gansch vervreemt ware, dat, om het misbruik van eene zeer dienstige zaake, ook haar gebruik zou weggenomen worden. Wat my dan hier in ook tegenwoordig te beurte gevallen zy, zoo is 'er gansch geen reden waarom ik lange zou draalen, om de waardigheit en deftigheit der Goddelyke Dichtkonst, naar de zwakheit myns verstandts, in de tegenwoordigheit van zulke rechtvaardige en goetgunstige Scheidtsmannen, te ontvouwen.

By aldien een deftige oorsprongk de prys en waardigheit van uitmuntende zaaken en konsten gewoon is te vermeerderen, en alle dingen zoo veel te heerlyker gehouden worden, hoe zy doorluchtiger afkomst hebben, wat zult gy my voortreffelyker, wat uitsteekender geven dan de Dichtkonst? Evenwel leiden wy haaren oorsprongk niet af van Kreta, 't vaderlandt van Jupyn, noch van Delfos, welk eilandt Apollo zyn afkomst verschuldigt is; in den Hemel zelfs vindt men het heerlyke vaderlandt der Zanggodinnen; Godt, Godt is het, wien die deftige kunst haaren oorsprongk is verpligt; Godt moet men oordeelen dezelve te gelyk met de spraake in den geest der menschen te hebben ingestort. Het is immers een ieder bekend, dat, in 't begin der dingen, de Redekunstenaars niet anders dan Dichters zyn genaamt geweest, omdat zy de kracht, de eigenschap, den trant, al de sierlykheit, en eindelyk de toerusting der gansche spreekwyze kenden, by welke toerusting eener redenvoeringe, de kracht der stemvallen, en der maatzang komende, dan plagt 'er iets, ik weet niet wat, zich op te doen, 't geen alleen den Wyzen bekend is, en zonder eene Goddelyke ingevinge, noch begonnen, noch voleindigt kan worden: zoodat het gansch geen wonder is, dat de Dichters goddelyk, heilig, en voorzeggens genoemt worden, en dat hunne afkomst den Goden zelf toegeschreeven wordt. Hier van daan zyn Linus van Mercurius en Urania, Orpheus van Apollo en Kallioop, en de andere oude Dichters van de Goden afkomstig geoordeelt geweest: en hoe

veel is dit niet te achten, dat de Dichtkunst niet alleen van de Heidenen, die van den waaren Godtsdienst versteeken waren, maar zelfs van Godts volk ten hoogsten is in eere gehouden? Want, om van Homerus en Hesiodus niet te spreken; om Orpheus voorby te gaan, dien men zegt, door eene ongelooflyke lieflykheit zyner Gezangen, zyne huisvrouw Eurydicé uit de hel op de aarde te rug gehaalt, de bosschen en bergen bewogen, den loop der rivieren gestuit, en eindelyk de wreede en wilde dieren tot reden en zachtmoedigheid gebragt te hebben; om de Godtspraaken der Ouden, die alle voor 't grootste gedeelte in Gedichten bestonden, niet op te haalen; om Zoroastres, Linus, en anderen, aan wien men, om de gryze oudtheit, alle eerbiedigheid verschuldigt is, niet aan te roeren; deeze zelve Goddelyke kunst heeft de oudtste en wyste Wetgever Moses omhelst; deeze heeft Job, dat voortreffelyke voorbeeldt van lydtzaamheit, in eere gehouden; deeze hebben de heiligste Voorzeggens geoeffent; deeze heeft de wyste Koningk Salomon, in 't vieren der liefde van Christus en zyne Gemeente, gebruikt. Het zoude te lang vallen alle andere heilige Dichters op te haalen; maar ten minsten eenen, uit veelen, zal ik u noch aanwyzen, onzeker of hy een grooter Koning dan Profeet is geweest, namelyk David, buiten wiens heilige Gezangen niets heerlyker, niets verscheidener, niets welluidiger, in allerlei slag van Gedichten, kan voorkomen; nu geeft dat zeer heilig werk, als de H. Hieronymus getuigt, naar de wyze der Lierdichten, op den voet van Alcaeus, groot geluidt; nu treedt het, op de Sapphische wyze, hoogmoedig voort; nu haast het zich, naar Jambischen maatklank; nu gaat het op eenen halven voet: en, om ons niet alleen met de Heiligen op te houden, daar ontbreken ook geene Koningen en Vorsten van andere volken, die door veele kentekenen blyken gegeven hebben, in hoe groot eene eere en waardigheid zy de Goddelyke Dichtkunst hielden, en hoe zeer hun vernuiftige Dichters ter harte gingen; zelfs de Veldtheeren rekenden het hun tot lof in de Dichtkunst niet ten eenemaal onbedreven te zyn, welkers praalgraven met Gedichten, tot eene eeuwige gedachtenis voor hunne nakomelingschap, versiert wierden.

Getuigen is hier van de Veldtheer Adrianus, die 't graf van Pompejus, door de oudtheit des tydts byna uitgegeeten en vernielt, niet alleen heeft verniewt, maar ook versiert met een Gedicht, door hem zelf, zoo groot een Veldtheer, gemaakt: Getuigen hier van zyn alle de Vorsten van geheel Griekenlandt, dien men vindt gemeldt in de Dichtkunst zeer ervaren geweest te zyn. Als 'er een gastmaal was te bereiden, als 'er een middagmaal was te geeven, als 'er een avondtmaal was te vieren, zoo wierden de gemoederen der gasten, met eene zeer groote deftigheit en luister aan tafel leggende, door een zeer aangenaam gezang van liederen, als door een zekere maatzang van Meerminnen, of Cyrenen vermaakt: geen zegepraal wierdt 'er te Rome gehouden, geen dag van blydschap geviert, geen verjaarmaalen wierden 'er aangerecht, geene slagtofferen aan de Goden opgeoffert, geene eerampten vergeeven, die niet met aardige en welbeschaafde Gedichten vereert wierden.

Maar, wat! Zal ik U L. dien grooten Alexander voordraagen, dien men zegt dat zoo zeer door deeze oeffening is vermaakt geweest, dat hy zeide, dat de Iliaden van Homerus het teergeldt zyner zoldaatn was, gelyk hy ze ook nooit uit zyne handen leif? ja zelf, als hy in zyne legerplaats zoude gaan slaapen, zoo leide hy haar, te gelyk met zynen degen, onder zyn hooftkussen: als 'er ook, onder den buit van Koning Darius, een zeer kostelyk kasje, met goudt en edele gesteenten bezet, gevonden wierd, en zyne vrienden de verscheidene gebruiken van 't zelve aanwezen; neen, zeide hy, laat mynen Homerus daar in gelegd worden, opdat men den kostelyksten schat van 't menschelyk vernuft, in een zeer kostelyk kabinet of kunstwerk opsluite. O oordeel, zoo groot eenen Koning waardig! waardig dat het alle menschen in hunne geheughenis bewaaren!

De tydt zou my eerder ontbreken, toehoorders, dan de stoffe myner Redenvoeringe, indien ik in 't breede wilde aanwyzen in hoe groot eene waarde de Koningen van Egypten en Macedonien, Menander den Blyspeldichter gehouden; of hoe groot eene achting Arche-

laus, Koning van Macedoniën, gehadt heeft voor Eurypides; Hipparchus, en Polycrates, uit het eilandt Samos geboortig, voor Anakreon; Hiero de Syrakusaner voor Pindarus; de Scipio's voor Ennius; Scipio d' Afrikaner en Laelius voor Terentius; Keizer Augustus voor Virgilius en Horatius; Gratianus voor Ausonius; Domitianus voor Silius Italicus, Statius en Martialis; Antoninus voor Oppianus. En, om niet alleen de Ouden te pryzen, hoe groote belooningen, hoe groote eerampten heeft Keizer Karel de vierde, gelyk van alle andere konsten, zoo ook den Handthaveren der Dichtkunde voorgesteld, die gewilt heeft, dat zy van den Veldtheer zelf met eenen lauwerkrans gekroont, en met eenen ring versiert en vereert zouden worden! O Goddelyke weldaadt jegens de Goddelyke oeffeningen, met recht meerder te achten dan de roemwaardige Olympische belooningen, en verre te pryzen boven de Schouwburgen van Pompejus! Want, wie heeft toen byna uit geheel Duitschlandt de verdrewe Zanggodinnen als tot haren wettigen Heer te rug gebragt? zekerlyk Karel. Wie heeft de bronnen der edele konsten, byna uitgedroogt of toegesloten, weder geopent? alleen Karel. Wie heeft alle wantaal verbannen? dat dede Karel. Derhalven noeme ik U L. de bergen en heuvels van Duitschlandt, nevens de bosschen en rivieren, tot getuigen van die ongewoone milddadigheid, wien voordeezzen de Gedichten van de Zangnimf Tersier byna ongehoort waren; en 't scheen eene wonderbaare zaak, dat 'er iemand gevonden wierdt, die, naar den zwier der Ouden, een Gedicht maakte.

Maar, wat pryze ik de milddadigheden die men den Dichteren heeft beweezen? wat pryze ik de eerampten, waar mede men de Dichters heeft vereert? Gy L. zult zeggen dat dit maar beuzelingen zyn, byaldien ik aanwyze dat de Goddelyke Dichtkunst haare Voorstanders zelfs tot den top der Koningklyke waardigheid verheven heeft; en ik zal eene zaak verhaalen, die buiten twyfel veele meer voor een praatje, dan voor waarheit zouden houden, ten zy de Geschiedenis, die getrouwe bewaardster der waarheit, en heiligste voorstandster der tyden, dezelve door haar gezag be-

schermde; en Denemarken zelfs zou de zaak erkennen, met bewys en gedenkschriften bezegelt; namelyk, het onvermydelyk Noodtlot had den Koning van Denemarken, met alle zyne Opvolgeren tot de Kroon, weggerukt; overzulks most 'er om eenen anderen gedacht worden: de Staatsvergaderingen worden uitgeschreven: de geloften en stemgevingen worden gehoord: de gevoelens zyn zeer verschillende, zommige deeze, andere geene oordeelende tot den top der Koningklyke waardigheid te moeten worden opgevoert. Eindelyk komen zy overeen dat die geene, die den prys in den roem van den overledenen Koning, wegens zyne doorluchtige daden en dapperheden, behaalen zoude, zynen troon en koningryk alleen zou bezitten. Hoe dunkt my dat ik hen hier alle voor my zie, wier eerzucht zoo groot eene hoop van belooninge aanprikkelde, hun uiterste best doende, om den Koning naar verdienste te pryzen! Deeze een marmer Beeldt oprechtende; geene een Naaldgraf van een zeer groote hoogte optrekkende; een ander des Konings beeldt in gout dryvende; een ander wederom een Praalgraf uit eenen zeer kostelyken steen houwende: Doch alle moeite, kosten, en arbeidt scheen hy overwonnen te hebben, (gelyk hy ook voor Koning uitgeroepen wierdt) die des overledenen lof in een Gedicht begreep; naardien de draadt van 's Koningsks leven was afgesneeden, en 'er niets van dit alles, 't zy marmer, 't zy steen, in de gansche wereldt van 't verderf bevrydt was: maar een Dichter alleen was magtig om een gedenkteken op te rechten,

*Dat staal en koper kon verduuren
 Ja hooger als een Konings Naaldt
 Of Pyramide, of hooge muuren,
 Wier duurzaamheit geen tydt bepaalt.
 Dat geene strenge noorde winden,
 Of wel een lange reex van tydt
 En jaaren immer kan ontbinden;
 Van allen aanval steeds bevrydt.*

Een Dichter, zegge ik, kon alleen te wege brengen, dat deeze zelve grafstede, die het lichaam des Konings bedekte, de roem-

ruchtigheid en luister zyner uitgevoerde zaaken niet zoude bedelven. Maar, waar wil ik heene? De fluit van Gracchus, als hy redenvoerde, hadde my al lang nodig geweest, die my, wat te veel uitweidende, zoude te rugge getrokken, en vermaant hebben, datmen om zynen tydt most denken: om my derhalven daar in niet te buiten te gaan, zoo zal ik nu niet zeggen, hoe zeer de Dichtkunst het verstandt scherpt, en hoe veel zy toebrenge aan de welsprekendheit; ik zal nu niet in 't breede ontvouwen dat 'er geene konst of wetenschap is uitgevonden, die de Dichters met hunne vaerzen niet deftig hebben uitgelegt; ik zal nu ook niet met veele omstandigheden bewyzen, wat vrucht zy geeft tot de kennisse der deugden en ondeugden; noch de verborgentheden der wysheit, die'er, onder de schaduwen der Verdichtzelen, in verholen zyn, opdelven; ook zal ik U L. deeze konst uit inzicht van haar vermaak en lieflykheit niet aanpryzen, dewyl ik my door den strengen tydt bepaalt vinde, en ik uw gedult in 't aanhooren niet durve misbruiken. Gaat nu, ô quaadtspreekers, en veracht de Dichters als menschen, die hunnen tydt vruchteloos verspillen: Want immers belacht gy de Dichtkunst als eene onnutte wetenschap. Indien het geene kleine lof is, dat ze den voornaamsten mannen heeft behaagt; wat zegt gy dan, ô dwaazen, van de Dichtkunst? de Dichtkunst heeft haare liefhebbers by de Koningen aangenaam, ja de Koningen tot haare voorstanders gemaakt. Maar ik zie wat 'er gaande is; der Dichteren vuiligheit neemt Gy L. tot eenen dekmantel, en gy roept, dat door het leezen van Poëzye, d' onbevleete ooren der onbedagte jeugd als met eenen Circilsen drinkkelk worden vergiftigt. Laat dat zoo zyn; laat 'er al wat onder loopen dat het voorhoofd van den stuurschen Kato in fronsfels zet; is dat reden genoeg om de Dichtkunst ten eenemaal te verwerpen? Met dat zelve recht moeten dan ter eeuwiger duisternisse gedoemt worden alle Redenaars, alle Historischryvers, de Heiligen zelfs niet uitgezondert, als die in hunne redenvoeringen en geschiedenissen, doorgaans te berde brengen dieveryen, overspeelen, schoffeeringen, vader- en moedermoorden, onuitspreekelyke liefdedriften, en wat diergelyke

schendbedryven meer zyn; wie is'er zoo onkundig om niet te weeten, dat alle deeze dingen tot geen ander einde verhaalt worden, dan om 'er de bedorve zeden dier eeuwe door te brandtmerken, anderen van haar af te schrikken, en dat geene, in het leven van andere menschen, als in eenen spiegel, te vertoonen, waar in ze zich aan anderen kunnen spiegelen: En schoon genomen dat'er nu al misschien een Dichter ware, die zyn verstandt hier in misbruikte; wie zal'er zoo onnozel zyn dat hy vaststelle, dat, om het misbruik van eene voortreffelyke zaak, ook al haar gebruik moet verbannen worden? Maar ook de Verdichtzelen, die zy zoo leelyk uit kryten, en streng wraaken, zyn voorwaar geene onnutte oudtwyfs praatjes van ledige menschen verzonnen; dewyl onder deze, als onder zekere windzelen, alle voortreffelyke geleerdtheit, alle zedelyke en natuurlyke wysheit der Ouden vervat is. Maar ik wil evenwel hier geene roede in de handt neemen, tot geesseling der gebreken, om de toornigen niet te verbitteren: waarom leevere ik die Marsyassen niet liever aan Apollo over, om levendig gevilt, en dus naar verdienste gestraft te worden? voornamentlyk dewyl ik voor vast weete, dat'er niemand onder U L. is die met Midas ooren pronkt; dat'er niemand is in deezen kring die de stem der Zanggodinnen, als een gezang der lieflykste nachtegaalen, niet verre zal verheffen boven den boerezang van lompe menschen, als 't lastigste geschreeuw van kikvorsschen en koekoeken. Ik zal derhalven doen als die geenen gewoon zyn, die van verre uit zee de haven met hun gezicht bereikende, hunne zeilen ingypen; en overzulks U L. niet langer ophouden.

Gy hebt verstaan, Toehoorders, de doorluchtige oorsprongk der Dichtkunst; haare hoogste waardigheid hebt gy gehoord; haare nutbaarheid en ongelooflyke lieflykheit hebt gy begrepen; gy hebt gezien met wat belooningen en eerampten de Vorsten, van alle eeuwen, de Dichters vereert hebben: wat is 'er dan dat uwe gemoederen kan aftrekken van 't ernstig leezen der Dichteren? Wat is 'er dat u niet moet aanprikkeljen, om u dag en nacht in het leezen en onderzoeken der Grieksche Latynsche, en andere Dichteren bezig te houden? U, bidde ik, u, myne lieve medemakkers, deze woor-

den ter harte te neemen; wekt Gy L. die deeze oefeninge behartigen, den geest der Dichtkunde, zoo de natuur u eenige mede gedeelt heeft, toch naarstig op; beklimt met een blymoedig harte den Parnas, stygt op den Helikon, rust onder deeze of geene laurierboom, wyd uitgespreidt met groene takken; dekt uwe hoofden met onsterflyke, met onverwelkbaare kranssen van zyn loof; dompelt u geheel in de sprongen der Hengstebron, en toont eindelyk, zoo u uwe welvaart ter harte gaat, dat het dus met u gelegen is, dat gy niets dierbaarder, niets uwe oefeninge waardiger acht, dan de Dichtkunst; dat gy gelooft dat 'er niets uitmuntender is voor een eerlyke uitspanninge, niets zekerder noch voortreffelyker om eenen onsterflyken naam te behaalen. Maar de tydt vermaant my dat ik myne rede besluite, en my tot u wende, doorluchtige Schoolbezorgers, en U L. behoorlyk danke, noch vol van poëtisch vuur, om zoo te spreken, 't geen my niet toelaat, om my van woorden, op zekeren voet en maat gestelt, te konnen onthouden:

*Doorluchtige Overheên, op wien 't Gemeenebest
Van Amsteldam zich roemt, op wien het staat gevest,
En onder wiens gebiedt het veilig rust in vrede,
Dat gy myn dankbaarheid aanneemt, is myne bede.
Hoe menigmaal hebt gy, Minervaas kroonsieraadt,
En waare voedsterling, met uwen raadt en daadt
Ons hulpe toegebragt, door wantaal uit te roeien,
En alle woorden op een goede leest te schoeien!
Gy hebt belooningen gestelt; eene oeffening
En nyvren arbeidt waardt, en tot aanprikkeling
Der waare deugdt, hebt gy den drift der jongelingen
Begunstigt en beloont in der Geleerden kringen,
Met welverdienden lof, en meer en meer gevoedt;
En dus door uwe gunst verheugt het jeugdig bloet.
Van harte danken we u voor uw weldadigheden,
Van ons altoos erkent, en eeuwiglyk beleden.
O Schoolbestierder, wien ik ben niet min verplicht,
Indien ik immer heb gekregen eenig licht*

*In d' oefening van taal, hebbe ik 't u dank te weeten;
Uw vaderlyke zorg wordt nooit van my vergeeten,
Maar zal, zoo lang ik leef, staan in myn hart geprent,
Van my altydt geroemt, en eeuwiglyk erkent.*

*O Leeraars, neemt ook aan, deeze onze dankbaarheden,
Die we uwen naam ten prys met lof en roem besteeden.
Het zaadt van eerlykheit hebt gy in ons verspreidt,
En in ons hart geprent met veele omzichtigheit,
De grondslag en 't begin; waar uit onze oeffeningen
Gesproten zyn, hebt gy in 't hart der jongelingen
Gevoedt en aangequeekt, dat eeuwiglyk beklyft,
Zoo lang de toeleg door Minerva wordt gestyft.
Dit zal, myn leven lang, geprent staan in myn zinnen,
Totdat ik wordt gevoert in 's Hemels hooge tinnen.*

